

BURMISTRZ NOWOGRODU

ZAŁĄCZNIK NR 3

DO UCHWAŁY RADY MIEJSKIEJ W NOWOGRODZIE w sprawie uchwalenia zmiany

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY NOWOGRÓD

- **TEKST JEDNOLITY UCHWALONY**
*uchwałą Nr 24/III/02 Rady Miejskiej Nowogród
z dnia 30.04.2002 r. z póź. zm.(uchwała Nr
XXVI/120/05 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia
30 czerwca 2005 roku i uchwała Nr XL/226/10
Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 11 listopada
2010 roku).*

  - **UJEDNOLICONA CZĘŚĆ GRAFICZNA**
-

ŁOMŻYŃSKI ZESPÓŁ PROJEKTOWO - INWESTYCYJNY
w ł o m ż y

18-400 Łomża, ul. Akademicka 20, tel. (086) 218-31-02, fax (086) 218-34-39

ZMIANA

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród

ZESPÓŁ AUTORSKI

Projektant zmiany studium:

mgr inż. arch. Alicja Mieszkowska

OIU Warszawa WA-130

mgr inż. arch. Elżbieta Tyszka

OIU Warszawa WA-219

Prognoza oddziaływania na środowisko:

mgr Andrzej Lewandowski

OIU Warszawa WA-260

Grafika komputerowa:

mgr Zbigniew Bargielski

dokumentacja prac planistycznych

Bożena Modzelewska

Łomża 2010 rok

BURMISTRZ NOWOGRODU

ZMIANA

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY NOWOGRÓD**

ZESPÓŁ AUTORSKI

Główny projektant:

mgr inż. arch. Alicja Mieszkowska – upr. urb. Nr 242/88

Projektanci:

Struktura funkcjonalno – przestrzenna:

mgr inż. arch. Elżbieta Tyszka – upr. urb. Nr 964/89

Środowisko przyrodnicze:

mgr inż. Ryszard Serwatka

Środowisko kulturowe:

mgr inż. arch. Alicja Mieszkowska

Demografia, obsługa ludności, mieszkalnictwo:

inż. Maria Piątkowska

Rolnictwo i gospodarka gruntami:

mgr inż. Józefa Borowska

Komunikacja:

mgr inż. Jerzy Przybyłowicz

Zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków:

mgr inż. Hanna Konarzewska

Elektroenergetyka:

inż. Krystyna Fronczek

Grafika komputerowa:

lic. Zbigniew Bargielski

Prace techniczne:

tech. Teresa Twardowska

tech. Barbara Żebrowska

SPIS TREŚCI

WSTĘP	str. 5
1. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY	
1.1. Mierniki rozwoju gminy	str. 7
1.2. Uwarunkowania wspierające rozwój gminy	str. 8
1.3. Uwarunkowania ograniczające rozwój gminy	str. 11
2. CELE ROZWOJU	str. 13
2.1. Cel nadrzędny - strategiczny	str. 13
2.2. Cele szczegółowe	str. 13
2.2.1. Ekologiczne	str. 13
2.2.2. Społeczne	str. 13
2.2.3. Gospodarcze	str. 14
2.2.4. Cele rozwoju komunikacji	str. 14
2.2.5. Cele rozwoju infrastruktury technicznej	str. 14
3. KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	
3.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna	str. 15
3.1.1. Jednostka I –miasto Nowogród	str. 16
3.1.2. Jednostka II - rolnicza	str. 17
3.1.3. Jednostka III – turystyczno- ekologiczna	str. 18
3.2. Kierunki rozwoju osadnictwa	
3.2.1. Tendencje demograficzne	str. 19
3.2.2. System osadniczy	str. 20
3.3. Kierunki ochrony przestrzeni przyrodniczej	
3.3.1. Szczególne formy ochrony przyrody	str. 21
3.3.2. Pomniki przyrody	str. 22
3.3.3. Obszar Chronionego Krajobrazu	str. 22
3.3.4. Użytki ekologiczne	str. 23
3.3.5. Lasy ochronne	str. 24
3.3.6. Sieć dolin cieków wodnych	str. 24
3.3.7. Lasy	str. 25
3.3.8. Zieleń urządzone	str. 25
3.3.9. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	str. 26
3.3.10. Ochrona powietrza atmosferycznego	str. 27
3.3.11. Ochrona ludzi i środowiska przed hałasem i wibracjami	str. 27

3.3.12. Ochrona ludzi i środowiska przed szkodliwym elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym	str. 28
3.3.13. Ochrona powierzchni ziemi	str. 28
3.4. Kierunki ochrony przestrzeni kulturowej	str. 29
3.4.1. Tereny i obiekty dóbr kultury podległe ochronie prawnej	str. 29
3.4.2. Miasto Nowogród	str. 31
3.4.3. Zasady i kierunki ochrony konserwatorskiej	str. 32
3.4.4. Cmentarze i mogiły historyczne	str. 32
3.4.5. Strefy ochrony konserwatorskiej	str. 33
3.5. Kierunki i zasady rozwoju obszarów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę	str. 35
3.5.1. Kierunki rozwoju funkcjonalno-przestrzennego obszarów zabudowany	str. 36
3.5.2. Kierunki polityki przestrzennej w zakresie terenów zabudowy	str. 37
3.5.3. Główne kierunki i zasady rozwoju – miasto Nowogród	str. 39
3.6. Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej	str. 42
3.6.1. Edukacja.	str. 42
3.6.2. Ochrona zdrowia	str. 43
3.6.3. Opieka socjalna	str.
43	
3.6.4. Usługi kultury	str. 44
3.6.5 Sport, rekreacja, wypoczynek	str. 44
3.6.1. Mieszkalnictwo	str.
45	
3.7. Kierunki rozwoju sfery gospodarczej	
3.7.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	str. 46
3.7.2. Gospodarka leśna	str. 48
3.7.3. Działalność produkcyjno –usługowa	str. 48
3.7.4. Turystyka	str. 49
3.8. Kierunki rozwoju komunikacji	
3.8.1. Komunikacja drogowa	str. 50
3.8.2. Komunikacja kolejowa	str.
55	
3.8.3. Transport ciężki i tranzyt	str. 56
3.8.4. Ścieżki rowerowe	str. 56

3.9. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej	
3.9.1. Zaopatrzenie w wodę	str. 57
3.9.2. Oczyszczanie i odprowadzanie ścieków	str. 57
3.9.3. Zaopatrzenie w gaz	str. 58
3.9.4. Zaopatrzenie w ciepło	str. 59
3.9.5. Elektroenergetyka	str. 60
3.9.1. Gospodarka odpadami	str. 61
9.10. Ochrona przeciwpożarowa i obrona cywilna	str. 61
4. KIERUNKI POLITYKI PLANISTYCZNEJ	
4.1. Obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe	str. 62
4.2. Obszary, dla których obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wynika z przepisów szczególnych	str. 63
4.3. Obszary, dla których sporządzenie planu miejscowego może być obowiązkowe ze względu na istniejące uwarunkowania	str. 64
5. ZADANIA DLA REALIZACJI CELÓW PUBLICZNYCH	
5.1. Polityka przestrzenna państwa i samorządu województwa	str. 65
5.2. Zadania i programy	str. 66
5.3. Zasady współpracy z obszarami sąsiednimi	str. 67
SPIS MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH	str. 68

ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE:

- **Rysunek „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Nowogród” w skali 1:25000.**
- **Rysunek „Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Nowogród” w skali 1:10000,**
- **Rysunek „Polityka planistyczna miasta Nowogród” w skali 1:10000,**

WSTĘP

Podstawę prawną opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nowogród stanowią:

- ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139, Dz. U. Nr 41, poz. 412),
- uchwała Nr 132/XXXIV/98 Rady Gminy i Miasta Nowogród z dnia 08 czerwca 1998 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nowogród.

Przedmiotem opracowania studium jest gmina Nowogród w granicach administracyjnych.

Zakres studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy obejmuje uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej.

W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
- stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- prawa własności gruntów,
- jakości życia mieszkańców,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

W studium określa się w szczególności:

- obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych,
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe,
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy,
- obszary zabudowane, ze wskazaniem, w miarę potrzeby, terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę, ze wskazaniem, w miarę potrzeby obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikające z potrzeby zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej,

- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym obszary, na których będą stosowane indywidualne i grupowe systemy oczyszczania ścieków, a także tereny niezbędne do wytyczania ścieżek rowerowych,
- obszary, dla których sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania,
- obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających ze strategii rozwoju województwa zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Części składowe opracowania:

Część I – Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne gminy (diagnoza)

Część II - Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy – część uchwalana

Kierunki zagospodarowania przestrzennego zbudowano na podstawie danych diagnostycznych zawartych w części I. Niniejsze studium stanowi podstawę długookresowej polityki przestrzennej i jako jedyny ustawowo dokument planistyczny dotyczy obszaru całej gminy.

Opracowanie zawiera:

- **Tekst „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” – załącznik nr 1,**
- **Rysunek „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Nowogród” w skali 1:25000 – załącznik nr 2.**
- **Rysunek „Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Nowogród” w skali 1:10000 – załącznik nr 3,**
- **Rysunek „Polityka planistyczna miasta Nowogród” w skali 1:10000 – załącznik nr 4.**

1. SYNTEZA UWARUNKWAŃ ROZWOJU GMINY

1.1. MIERNIKI ROZWOJU GMINY

Tabela dostępnych mierników rozwoju gminy:

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	Gmina	Powiat	Woj.	
1.	Gęstość zaludnienia	osób/km ²	39	38	61	
2.	Ruch naturalny ludności	małżeństwa/1000 ludności	4,0	5,4	5,3	
		urodzenia/1000 ludności	14,4	13,1	9,9	
		przyrost naturalny/1000 ludności	1,0	1,9	0,2	
3.	Zasoby mieszkaniowe	liczba osób w mieszkaniu	3,4	3,7	3,12	
		liczba osób na izbę	0,94	0,96	0,84	
		pow. użytkowa mieszkania (m ²)	67,3	78,3	64,7	
		pow. użytkowa na osobę w m ²	19,8	21,1	20,8	
4.	Czytelnictwo	wypożyczenia na czytelnika	28,4	23,5	20,1	
5.	Szkoły podstawowe	liczba uczniów/pomieszczenie do nauki	14,1	13,0	18,2	
		liczba uczniów na szkołę	99	98	176	
		liczba uczniów na nauczyciela	15,2	12	13,8	
6.	Gospodarka	podmioty gospodarki na 1000 ludności	51,0	44,9	70,3	
7.	Rynek pracy	pracujący w gosp. narod. na 1000 ludności	57,1	62,0	164,4	
		bezrobotni na 1000 ludności	88,6	74,4	64,9	
8.	Klasyfikacja użytków rolnych	klasa II	%	0,8	0,0	0,0
		klasa III		8,8	4,6	6,6
		klasa IV		29,4	37,5	45,0
		klasa V		31,0	32,9	29,6
		klasa VI i VI ₂		30,0	25,0	18,8
9.	Struktura użytków rolnych, grunty orne	sady	%	68,4	70,3	59,5
		łąki trwałe		69,2	0,3	0,4
		pastwiska trwałe		12,7	18,0	20,4
		lasy i gr. zadrzew.		18,1	12,2	13,0
10.	Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej	punkty ogólny		52,5	52,1	55,0
		jakość i przydatność gleb		38,6	37,8	41,0
		agroklimat		8,0	8,0	7,5
		rzeźba terenu		3,6	3,8	3,7
		warunki wodne		2,3	2,5	2,8
11.	Stopień zaspokojenia potrzeb melioracyjnych:	użytki rolne	%	63,3	43,8	59,4
		grunty orne		86,7	44,2	56,4
		użytki zielone		41,9	43,5	62,9
12.	Struktura obszarowa ind. gospodarstw rolnych	1-2 ha	%	5,5	4,7	8,8
		2-5 ha		13,9	14,0	16,1
		5-10 ha		35,4	32,0	29,5
		10-15 ha		24,4	25,8	23,6
		powyżej 15 ha		20,8	23,5	22,0
13.	Ludność zamieszkała w gospodarstwach domowych w wieku, płci	przedprodukcyjnym	%	27,1	29,5	26,6
		produkcyjnym		51,8	52,4	53,1
		poprodukcyjnym		21,1	18,1	20,3
		nieprodukcyjnych/100 osób w wieku prod.		93,0	90,7	88,3
14.	Stopień zwodociągowania*	% - ilość wsi objęta siecią wodociągową	72	60	71,0	
15.	Stopień skanalizowania*	% - ilość wsi objęta siecią kanalizacyjną	0	1,5	3,1	
16.	Stopień gazyfikacji*	% - ilość wsi objęta siecią gazową	0	0,4	2,9	

1.2. UWARUNKOWANIA WSPIERAJĄCE ROZWÓJ GMINY

W zakresie rozwoju struktury funkcjonalno – przestrzennej:

- położenie gminy w obszarze „Zielonych Płuc Polski” stwarzające możliwość ekologicznej promocji gminy,
- występowanie obszarów o korzystnych warunkach do rozwoju intensywnej produkcji rolnej,
- wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy stwarzające możliwość rozwoju funkcji turystycznej:
  - występowanie terenów i obiektów objętych przyrodniczą ochroną konserwatorską - Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi, pomniki przyrody, użytki ekologiczne,
  - doliny rzek Narwi i Pisy - korytarz ekologiczny łączący jeziora mazurskie z doliną Wisły,
  - duże kompleksy leśne o przydatnych dla rekreacji siedliskach,
  - zachowane środowisko kulturowe – architektura i folklor, w tym: Skansen Kurpiowski w Nowogrodzie będący muzeum regionu etnograficznego Kurpiowszczyzny z tradycyjnymi obiektami budownictwa ludowego,
- występowanie obiektów dziedzictwa kulturowego umożliwiających rozwój turystyki krajoznawczej, w tym zachowany układ urbanistyczny Nowogrodu (miasta historycznego) z zabytkowym kościołem,
- szlaki turystyczne:
  - samochodowy – drogą wojewódzką nr 645 Łomża - Nowogród - Myszyniec,
  - wodny – rzekami Narwią i Pisy,
  - pieszo – rowerowy.

W zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

- położenie północnej części obszaru gminy w zasięgu krajowej sieci ekologicznej ECUNET PL oraz Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi,
co świadczy o dużym przyrodniczym potencjale obszaru gminy,
- znaczne zróżnicowanie przyrodnicze - szczególnie północnej części obszaru gminy - z zachowaniem licznych obszarów w stanie zbliżonym do naturalnego,

- korzystne warunki dla rozwoju różnych form turystyki, wypoczynku i rekreacji, szczególnie w sąsiedztwie rzeki Narwi i Pisy,
- występowanie użytków zielonych w obrębie zmeliorowanych dolin rzecznych, umożliwiających rozwój intensywnej hodowli bydła,
- położenie wzdłuż wodnego szlaku turystycznego wiodącego na Pojezierze Mazurskie (rzeki Narew i Pisa),
- występowanie znacznych, zwartych obszarów gleb sprzyjających produkcji rolnej, poprawa stanu sanitarnego wód Pisy i Narwi w wyniku sukcesywnego rozwiązywania gospodarki ściekowej na obszarach położonych powyżej gminy Nowogród.
- dobre warunki aerasanitarne przy braku większych źródeł emitujących zanieczyszczenia do atmosfery.

W zakresie rozwoju demograficznego, rynku pracy i warunków życia ludności:

- atrakcyjne położenie geograficzne miasta (rozciąga się na wysokiej skarpie przy ujściu Pisy do Narwi) sprzyjające rozwojowi turystyki,
- korzystne położenie względem ośrodka powiatowego Łomży, gdzie występuje koncentracja placówek usługowym o znaczeniu ponadlokalnym,
- placówki usługowe o znaczeniu lokalnym,
- dobre warunki lokalowe w szkołach podstawowych,
- dobra dostępność do placówek handlowych,
- placówki kultury o znaczeniu regionalnym – Skansen Kurpiowski,
- baza hotelowa i noclegowa,
- dobra dostępność do placówek kultury o znaczeniu podstawowym,
- dobra sytuacja w zakresie usług gastronomicznych,
- korzystne warunki mieszkaniowe charakteryzujące się dużą powierzchnią użytkową mieszkania na 1 osobę i małą ilością osób w mieszkaniu,
- korzystna sytuacja wiekowa w gminie charakteryzująca się dużym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

W zakresie rozwoju gospodarczego:

- znaczny udział gleb wysokiej jakości zlokalizowany zwłaszcza w południowej i wschodniej części gminy stwarza warunki do rozwoju rolnictwa intensywnego,

- dobrze rozwinięta produkcja zwierzęca szczególnie w zakresie trzody chlewnej,
- uzyskiwane plony niektórych upraw pomimo warunków przyrodniczych są wyższe do średniej w województwie,
- położenie w obszarze chronionego krajobrazu sprzyja rozwojowi agroturystyki i produkcji żywności metodami ekologicznymi,
- duże rezerwy siły roboczej.
- dość dobry stopień zwodociągowania indywidualnych gospodarstw rolnych,

W zakresie turystyki i wypoczynku:

- szlak wodny Narwi i Pisy umożliwiający rozwój różnych form turystyki wodnej,
- występowanie oznaczonych pieszych i pieszo-rowerowych szlaków turystycznych umożliwiających uprawianie krajoznawczych form turystyki,
- malowniczość krajobrazu, szczególnie w okolicach Nowogrodu, wynikająca z ukształtowania i pokrycia terenu, z licznymi punktami widokowymi,
- walory wędkarskie rzek Narwi i Pisy,
- znacząca baza turystyczna.

W komunikacji:

- funkcje i połączenia dróg wojewódzkich,
- połączenia do sieci dróg krajowych poprzez Łomżę i Miastkowo,
- zrównoważony stosunek obciążenia ruchem w stosunku do stopnia rozwoju sieci drogowej regionu,
- aktywizujący wpływ ruchu turystycznego.

W zakresie zaopatrzenia w wodę:

- wysokie zwodociągowanie miasta i gminy, sieć wodociągowa z ujęciem w Sławcu obejmująca 10 wsi.

W zakresie odprowadzenia ścieków:

- istniejąca komunalna oczyszczalnia ścieków o przepustowości pokrywającej potrzeby perspektywiczne,
- dość rozbudowana sieć kanalizacji sanitarnej w mieście.

W zakresie elektroenergetyki:

- ilość stacji transformatorowych oraz moc transformatorów jest wystarczająca w stosunku do potrzeb.

1.3. UWARUNKOWANIA OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ GMINY

W zakresie rozwoju struktury funkcjonalno – przestrzennej:

- ograniczenia rozwoju przestrzennego i funkcji osadniczej wynikające z potrzeby ochrony:
  - najbardziej cennych ekosystemów wodno – łąkowych w dolinach cieków wodnych i innych obniżeń terenowych,
  - kompleksów leśnych,
  - rolniczej przestrzeni produkcyjnej (występowanie gleb chronionych),
  - złóż surowców,
- występowanie terenów podmokłych oraz rozległych dolin i obniżeń terenowych o niekorzystnych warunkach fizjograficznych dla zabudowy,
- występowanie terenów zagrożonych powodzią,
- ograniczenia w zagospodarowaniu:
  - na terenach objętych przyrodniczą ochroną konserwatorską (Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi – projektowany Kurpiowski Park Krajobrazowy),
  - w strefie krawędziowej doliny Narwi,
  - w strefach technicznych linii elektroenergetycznych 110 kV,
- brak dostępu do komunikacji kolejowej.

W zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

- zanieczyszczenie wód Narwi i Pisy, pochodzenia zewnętrznego, ograniczające rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej,
- występowanie zagrożeń powodziowych na części obszarów atrakcyjnych turystycznie,
- brak systemowego rozwiązania zbiórki, selekcji i transportu odpadów stałych,
- nierozwiązana gospodarka ściekowa na obszarze gminy, z wyjątkiem miasta Nowogród posiadającego oczyszczalnię ścieków i w części skanalizowany obszar miasta.

W zakresie demografii, obsługi ludności i mieszkalnictwa:

- duże rozmiary bezrobocia, szczególnie wśród absolwentów i ludzi młodych w przedziale wiekowym 18 – 34 lata.

W zakresie rolnictwa i gospodarki:

- słaba jakość gleb w północno – wschodniej części gminy,

- niekorzystna struktura wieku użytkowników gospodarstw (znaczny udział prawie 50% stanowią użytkownicy powyżej 50 lat),
- znaczny udział małych gospodarstw o powierzchni do 10 ha,
- ograniczony poziom usług na rzecz rolnictwa,
- brak zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego,
- trudności w zbyciu produktów rolnych.

W zakresie turystyki i wypoczynku:

- braki standardowe i ilościowe w ogólnodostępnej bazie turystycznej,
- zbyt mała promocja walorów turystycznych.

W zakresie komunikacji:

- braki ulepszonych nawierzchni ulic i dróg lokalnych i gminnych,
- zły stan techniczny dróg i niska nośność podbudów jezdni,
- braki w rozwoju zaplecza ruchu kołowego w regionie i gminie,
- zbyt wąskie pasy drogowe ulic,
- brak dostępu do komunikacji kolejowej.

W zakresie zaopatrzenia w wodę:

- brak sieci wodociągowej w pozostałych 5 wsiach gminy.

W zakresie odprowadzenia ścieków:

- brak sieci kanalizacji sanitarnej we wschodniej części miasta,
- brak rozwiązywanej gospodarki ściekowej na terenie gminy.

W zakresie zaopatrzenia w gaz:

- brak możliwości zaopatrzenia w gaz przewodowy.

W zakresie elektroenergetyki:

- istniejąca sieć elektroenergetyczna 15kV wymaga częściowego remontu i modernizacji,
- niektóre odcinki linii komunalno -oświetleniowych nn wymagają przeprowadzenia remontu i modernizacji,
- w miarę wzrostu zapotrzebowania na moc i energię elektryczną zajdzie konieczność budowy nowych odcinków linii napowietrznych 15kV wraz ze stacjami transformatorowymi 15/0,4kV,
- zachodzi konieczność wyznaczenia technicznych stref ochronnych od istniejących i projektowanych linii napowietrznych 15kV i 110kV do istniejących i projektowanych obiektów kubaturowych.

2. CELE ROZWOJU

2.1. CEL NADRZĘDNY - STRATEGICZNY

Celem nadrzędnym – strategicznym rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nowogród jest:

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez proekologiczny (zrównoważony) rozwój gminy, przy racjonalnym wykorzystaniu walorów przyrodniczych, istniejącego majątku trwałego, potencjału infrastrukturalnego i produkcyjnego.

2.2. CELE SZCZEGÓŁOWE

Osiągnięcie tak sformułowanego celu nadrzędnego- strategicznego zakłada się poprzez następujące cele szczegółowe:

2.2.1. Ekologiczne cele rozwoju

Kształtowanie ekologicznych podstaw rozwoju poprzez następujące cele szczegółowe:

- zachowanie systemu naturalnych powiązań przyrodniczych obejmujących aktywne biologicznie ekosystemy łąkowe, bagienne, wodne i leśne, które mają zasadniczy wpływ na utrzymanie równowagi biologicznej w całym środowisku przyrodniczym gminy i jej sąsiedztwa,
- podniesienie kategorii ochrony północnej części obszaru gminy uznanej za obszar chronionego krajobrazu do rangi parku krajobrazowego,
- racjonalne wykorzystanie przyrodniczych walorów w gospodarczym rozwoju gminy,
- zapewnienie normatywnych warunków sanitarnych zamieszkiwania ludności, przede wszystkim w zakresie jakości powietrza atmosferycznego i poziomu hałasu,
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem ich ściekami, środkami ochrony roślin i ubocznymi skutkami nawożenia,
- zwiększenie zasobów i dyspozycyjności wód powierzchniowych,
- likwidacja konfliktów i zagrożeń spowodowanych dotychczasową działalnością gospodarczą..

2.2.2. Społeczne i kulturowe cele rozwoju

W zakresie podnoszenia standardów życia mieszkańców zakłada się następujące cele szczegółowe:

- poprawa warunków życia mieszkańców,
- tworzenie warunków do rozwoju nowej substancji mieszkaniowej poprzez przygotowanie nowych terenów pod budownictwo,
- aktywizacja społeczno-gospodarcza gminy,
- łagodzenie skutków transformacji społecznej, zwłaszcza bezrobocia,
- zwiększenie dochodów mieszkańców poprzez intensyfikację istniejących funkcji oraz rozwój nowych wynikających z lokalnych uwarunkowań,
- restrukturyzacja obszarów o funkcji usługowej,
- poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych.

2.2.3. Gospodarcze cele rozwoju

- intensyfikacja podstawowych funkcji oraz rozwój nowych funkcji wynikających z lokalnych uwarunkowań,
- pozyskanie inwestorów tworzących miejsca pracy,
- *umożliwienie utworzenia specjalnej strefy ekonomicznej¹*
- zapewnienie wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- dostosowanie kierunków i intensywności produkcji rolnej do uwarunkowań przyrodniczych i ekonomicznych,
- wielofunkcyjny rozwój wsi,
- rozwój usług na rzecz rolnictwa,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego,
- rozwój turystyki i wypoczynku w tym agroturystyki na najbardziej atrakcyjnych terenach.

2.2.4. Cele rozwoju komunikacji

- poprawa stopnia bezpieczeństwa ruchu samochodowego i pieszego,
- podnoszenie standardu usług komunikacyjnych, poprawa nawierzchni dróg i ulic,
- dostosowanie nośności jezdni do potrzeb gospodarczych gminy,
- poprawa dostępności systemu komunikacji zbiorowej regionu,
- poprawa zaplecza obsługi ruchu samochodowego.

2.2.5. Cele rozwoju infrastruktury technicznej

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Nowogród uchwalona uchwałą nr XL/226/10 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 11 listopada 2010r. § 4 pkt.1

- zwodociągowanie gospodarstw położonych w zabudowie kolonijnej,
- rozwiązanie gospodarki ściekowej we wszystkich miejscowościach gminy,
- rozwiązanie gospodarki odpadami,
- odzysk surowców wtórnych w drodze selekcji odpadów jak również organizację skupu surowców wtórnych,
- dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb wynikających z długookresowego rozwoju gminy oraz stwarzanie warunków do niezawodnego funkcjonowania systemu,
- rozwój nowoczesnych technik łączności oraz rozpowszechnianie systemu internetowego.

3. KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

3.1. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA

Gmina Nowogród położona jest na obszarze Międzyrzecza Łomżyńskiego. Północno-zachodnia część obszaru gminy położona jest na skraju Kurpiowszczyzny, jednego z największych i najciekawszych regionów etnograficznych w Polsce. W regionie kurpiowskim występuje duża różnorodność zespołów krajobrazu - duże powierzchnie leśne, łąki oraz wydmy, urozmaicona rzeźba terenu, malownicze doliny rzek Narwi i Pisy.

Gmina o zróżnicowanych warunkach przyrodniczych. Północno - zachodnia część obszaru charakteryzuje się słabymi glebami z dużym udziałem powierzchni leśnych. W części południowo - wschodniej przeważają gleby wyższych klas, korzystne dla rolnictwa.

Gmina Nowogród charakteryzuje się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego. Północno - zachodnia część gminy objęta jest ochroną prawną i stanowi fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi. Obszar należy do krajowego ekologicznego systemu obszarów chronionych ESOCH. Obejmuje fragmenty dawnej Puszczy Kurpiowskiej, tereny ekstensywnych upraw rolnych oraz torfowisk, doliny rzek Narwi i Pisy. Cały obszar wyróżnia się stosunkowo niewiele przekształconym środowiskiem przyrodniczym i wysoką lesistością. Rozległe doliny Narwi i Pisy tworzą korytarz ekologiczny łączący jeziora mazurskie z doliną Wisły. Na obszarze gminy Nowogród występują: pomniki przyrody - 2 jałowce pospolite oraz źródło wodne, użytki ekologiczne - śródpolne i śródleśne oczka wodne, lasy ochronne.

Walory przyrodnicze gminy wzbogaca zachowane środowisko kulturowe. Obiektem krajoznawczym o znaczeniu ponadlokalnym jest Skansen Kurpiowski w Nowogrodzie o charakterze parku etnograficznego z tradycyjnymi obiektami budownictwa kurpiowskiego.

Sieć drogowa gminy ukształtowana została w układzie promienistym z węzłem w Nowogrodzie. Głównymi elementami sieci są: droga wojewódzka nr 645 relacji Łomża - Myszyniec, droga wojewódzka nr 648 relacji Miastkowo (droga krajowa nr 61) - Stawiski.

Drogą wojewódzką Łomża - Myszyniec przebiega samochodowy szlak turystyczny. Przez teren gminy przebiegają również szlaki turystyczne piesze, pieszo-rowerowe i wodne (rzekami Narwią i Pisy).

Istotnym elementem w przestrzeni gminy jest linia elektroenergetyczna napowietrzna 10 kV – Ostrołęka – Ełk z odgałęzieniem do Łomży.

Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze oraz istniejące zainwestowanie na obszarze gminy wydzielono w formie graficznej i opisowej następujące jednostki strukturalne:

- **Jednostka I - miasto Nowogród** – obejmuje zainwestowaną część obszaru miasta oraz tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącego zainwestowania,
- **Jednostka II – rolnicza** – obejmuje południowo - wschodnią część gminy,
- **Jednostka III – turystyczno - ekologiczna** – obejmuje północną i północno - zachodnią część gminy z dolinami rzek Narwi i Pisy.

3.1.1. Jednostka I – miasto Nowogród

Miasto Nowogród położone jest w północno - zachodniej części gminy, nad rzeką Narwą. Przez miasto przebiegają drogi wojewódzkie Nr 645 i 648. Znaczną część obszaru miasta 81,5% zajmują użytki rolne. Tereny zurbanizowane obejmują około 7% ogólnej powierzchni i położone są w środkowej części północnej strony obrębu miasta. Miasto położone jest na wysokiej skarpie naprzeciwko ujścia Pisy do Narwi w Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi.

Ośrodkiem rozplanowania miasta jest prostokątny rynek (funkcjonujący jako skwer), ulice przyległe i zespół kościoła położony w strefie ochrony konserwatorskiej B, która otacza strefa ekspozycji (E) Na terenie miasta na nadnarwiańskiej skarpie znajduje skansen kurpiowski z tradycyjnymi obiektami budownictwa kurpiowskiego, w którym zgromadzone zostały bogate zbiory sztuki ludowej i folkloru z terenów Kurpiowskiej Puszczy Zielonej. Występują zabytki architektury (kościół parafialny) i budownictwa ludowego. Nad Narwią na zboczu jej doliny znajdują się pozostałości schronów bojowych.

Malownicze położenie, dobry stan środowiska przyrodniczego, dobra dostępność komunikacyjna, bliskość miasta powiatowego stwarza szansę rozwoju poprzez wykorzystanie tych walorów dla rozwoju wypoczynku i turystyki.

Główne kierunki rozwoju:

- ochrona i właściwe wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- utrwalanie wizerunku miasta jako ośrodka rekreacyjno-wypoczynkowego,
- wzmocnianie funkcji usługowych o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym,
- rozwój funkcji turystycznej pobytowej, kwalifikowanej i hobbystycznej oraz usług z zakresu obsługi ruchu turystycznego,
- rozwój funkcji usługowo-produkcyjnej (o niskiej uciążliwości dla środowiska),
- *rozwój funkcji produkcyjnej poza obszarem chronionego krajobrazu¹,*
- rozwój usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa,
- rozwój zaplecza obsługi transportu drogowego,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

3.1.2. Jednostka II – rolnicza

W jednostce dominuje gospodarka rolna. Obszar charakteryzuje się wyższą jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej z przewagą gleb III i IV klasy bonitacyjnej. Lasy występują we wschodniej i południowej części jednostki odznaczającej się gorszymi warunkami glebowymi.

Obszar o niskich walorach krajoznawczych. Ruch turystyczny ogranicza się do turystyki tranzytowej po drodze wojewódzkiej Łomża - Myszyniec.

Sieć osadniczą jednostki tworzy 7 wsi: Mątwica, Grzymały, Sławiec, Grądy, Chmielewo, Dzierzgi, Sulimy. Największą pod względem liczby mieszkańców jest wieś Mątwica. Wszystkie jednostki osadnicze to wsie typowo rolnicze. Funkcja usługowa jest słabo rozwinięta i odgrywa małą rolę w strukturze funkcjonalnej jednostki.

Największa koncentracja usług podstawowych - usługi handlu, szkoła, strażnica OSP, świetlica, boisko - występuje we wsi Mątwica. Pozostałe placówki usługowe występują w rozproszeniu i są to: usługi handlu, oświaty (szkoła w Sławcu), kultury (świetlica w Grądach),

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Nowogród uchwalona uchwałą nr XL/226/10 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 11 listopad 2010r. § 4 pkt.2lit.a

ochrony przeciwpożarowej (strażnice OSP w Grądach, Chmielewie i Sławcu) oraz usługi na rzecz rolnictwa (zlewnie mleka w Mątownicy i Dzierzgowach).

Funkcja przemysłowa ogranicza się do zakładu produkcji materiałów budowlanych w Mątownicy (cegielnia) oraz rezerwy terenu pod zakład rolno-spożywczy.

Przez obszar jednostki przebiegają dwie napowietrzne linie elektroenergetyczne 110 kV.

Główne kierunki rozwoju:

- rozwój rolnictwa o kierunku roślinnym i hodowlanym,
- umiarkowany rozwój funkcji osiedleńczej,
- rozwój usług z zakresu obsługi rolnictwa,
- rozwój drobnej wytwórczości o małej uciążliwości dla środowiska,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną,
- ochrona i poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- *eksploatacja surowców mineralnych¹*,
- ochrona krajobrazu kulturowego.

3.1.3. Jednostka III - turystyczno - ekologiczna

Jednostka charakteryzuje się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego, w tym urozmaiconą rzeźbą terenu (strefy krawędziowe dolin), obecnością rzek Narwi i Pisy oraz znacznym udziałem lasów, łąk i pastwisk. Rolnicza przestrzeń produkcyjna o niskiej jakości gruntów z przewagą V i VI klasy bonitacyjnej.

Podstawową funkcją jednostki jest turystyka z rozwiniętą bazą rekreacyjno - wypoczynkową w postaci ośrodków turystycznych i zabudowy letniskowej oraz szlakami turystyki pieszej, pieszo - rowerowej, samochodowej i wodnej. Doliny rzek Narwi i Pisy - krajowego szlaku turystyki wodnej łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Wisłą oraz przylegające do nich kompleksy leśne stanowią główną atrakcję turystyczną gminy. Jednostka położona jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi.

W symbiozie z przyrodą funkcjonuje rolnictwo tradycyjne, wykorzystujące naturalne tereny trwałych użytków zielonych.

Sieć osadniczą jednostki tworzy 8 wsi: Morgowniki, Ptaki, Baliki, Serwatki, Kupnina, Szablak, Jankowo Młodzianowo, Jankowo Skarbowo. Największymi wsiami są: Jankowo Młodzianowo, Szablak, Kupnina.

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Nowogród uchwalona uchwałą nr XXVI/120/05 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 30 czerwca 2005r. § 1pkt.1

Funkcja usługowa jest słabo rozwinięta. Kilka placówek usługowych znajduje się w zespole wsi Jankowo Młodzianowo - Jankowo Skarbowo (szkoła, świetlica, sklep, strażnica OSP).

Najważniejszą rolę w strukturze odgrywa funkcja turystyczna, która rozwija się w większości wsi jednostki. Największa koncentracja zabudowy letniskowej występuje we wsiach: Ptaki, Baliki, Morgowniki, Serwatki.

We wsiach Baliki, Ptaki, Morgowniki i Jankowo Młodzianowo zlokalizowane są ośrodki wypoczynkowe. Obszar jednostki ze względu na walory przyrodnicze oraz istniejącą bazę posiada predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznej.

Główne kierunki rozwoju:

- ochrona wysokich wartości środowiska przyrodniczego,
- ochrona krajobrazu kulturowego,
- rozwój funkcji turystycznej w oparciu o wysokie walory przyrodnicze dolin: Narwi i Pisy,
- rozwój rolnictwa zintegrowanego i ekologicznego,
- rozwój usług z zakresu obsługi ruchu turystycznego,
- rozwój systemów infrastruktury technicznej.

3.2. KIERUNKI ROZWOJU OSADNICTWA

3.2.1. Tendencje demograficzne

Przeprowadzona na etapie diagnozy analiza wskazuje, na korzystny wpływ czynników kształtujących rozwój demograficzny. Jedną z przyczyn wzrostu liczby ludności jest ograniczenie odpływu migracyjny. W tym okresie w mieście zmniejszyła się liczba urodzeń, co spowodowało spadek przyrostu naturalnego. Rekompensował on jednak w pełni niewielki odpływ migracyjny poza obręb miasta. Na terenie gminy liczba urodzeń jest niska, jednak utrzymuje się na jednym poziomie. Przyrost naturalny również pozostaje niezmienny. Na terenie gminy utrzymuje się tendencja spadkowa odpływu migracyjnego.

Przy powyższych uwarunkowaniach w okresie najbliższych lat przewiduje się utrzymanie tempa przyrostu zaludnienia na dotychczasowym poziomie. Przewiduje się, że liczba mieszkańców gminy i miasta ulegnie dalszemu powolnemu wzrostowi i w 2010 roku osiągnie wartość około 2200 osób – miasto i około 2150 osób - gmina.

Aby osiągnąć zakładaną wielkość zaludnienia miasta i gminy, należy dążyć do zahamowania procesu odpływu ludności z gminy poprzez:

- tworzenie nowych miejsc pracy,
- tworzenie zachęt do powrotu studiującej młodzieży,
- wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego,
- poprawę dostępności do usług.

3.2.2. System osadniczy

Sieć osadnicza gminy składa się z 16 jednostek: największa jednostka - miasto Nowogród liczący 1969 mieszkańców i 15 wsi.. Wsie są zróżnicowane pod względem wielkości, od liczącej 528 - Mątewicy do liczącej 15 mieszkańców wsi Ptaki. Strukturę osadniczą gminy tworzą w większości wsie małe (12 spośród 15 liczy mniej niż 200 mieszkańców).

Największymi pod względem liczby mieszkańców wsiami są: Mątewica - 528 osób, Jankowo Młodzianowo - 258 osób, Sławiec - 213 osób.

Do wsi bardzo małych, liczących poniżej 70 mieszkańców należą: Ptaki (15), Baliki (36) i Sulimy (68).

Gęstość zaludnienia gminy wynosi **41 osób/km²** przy średniej w województwie podlaskim 59 osób/ km² (na terenach wiejskich 32 osoby/ km²).

Gmina położona jest w zasięgu oddziaływania subregionalnego ośrodka rozwoju - miasta Łomży.

Głównym ośrodkiem gminy jest miasto Nowogród skupiające 48 % ludności gminy. W systemie osadniczym województwa podlaskiego jest lokalnym ośrodkiem rozwoju z funkcją ponadlokalną w zakresie turystyki i kultury.

W sieci osadniczej wyróżniają się wsie położone nad rzekami Pisą i Narwią pełniące dodatkową **funkcję turystyczno-wypoczynkową**:

- Baliki, Ptaki, Morgowniki - ośrodki turystyczne oraz kolonie zabudowy letniskowej,
- Serwatki - zabudowa letniskowa,
- Jankowo Młodzianowo - ośrodek turystyczny.

Funkcja usługowa poza Nowogrodem ogranicza się do pojedynczych obiektów usługowych z zakresu obsługi ludności (szkoła, świetlica, strażnica OSP, sklep) i obsługi rolnictwa (skup mleka) występujących w rozproszeniu.

Funkcja przemysłowa jest słabo rozwinięta. Większość zakładów produkcyjno - usługowych zlokalizowanych jest w Nowogrodzie. Na terenach wiejskich funkcjonuje jeden zakład (cegielnia w Mątewicy).

Kierunki rozwoju sieci osadniczej:

- Wielofunkcyjny rozwój ośrodka gminnego – miasta Nowogród poprzez:
  - wzmocnienie funkcji usługowych o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym,
  - **wykorzystanie walorów krajobrazowo- kulturowych nadnarwiańskiej skarpy i doliny Narwi** dla rozwoju funkcji turystycznej i usług z zakresu sportu i rekreacji,
  - rozwój ośrodka obsługi ruchu turystycznego,
  - rozwój różnych form opieki społecznej,
  - rozwój i poprawę funkcjonowania zabudowy mieszkaniowej,
  - rozwój funkcji usługowo - produkcyjnych,
  - rozwój usług z zakresu obsługi rolnictwa.
- Wielofunkcyjny rozwój wsi położonych w jednostce II rolniczej poprzez:
  - rozwój rolnictwa,
  - rozwój i poprawę działania placówek usługowych,
  - rozwój usług na rzecz obsługi rolnictwa,
  - rozwój funkcji pozarolniczych,
  - rozwój i poprawę funkcjonowania zabudowy zagrodowej.
- Rozwój funkcji turystyczno - wypoczynkowej w miejscowościach położonych w jednostce III turystyczno-ekologicznej poprzez:
  - rozwój usług z zakresu obsługi ruchu turystycznego,
  - realizację zabudowy letniskowej i agroturystycznej,
  - przekształcanie istniejących gospodarstw rolnych w agroturystyczne,
  - rozwój i poprawę funkcjonowania zabudowy zagrodowej.
- Wzmocnienie powiązań funkcjonalnych pomiędzy poszczególnymi ośrodkami systemu osadniczego.

3.3. KIERUNKI OCHRONY PRZESTRZENI PRZYRODNICZEJ

Zakłada się zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego gminy – ochronę i wzbogacanie walorów przyrodniczych i wartości użytkowych oraz ich racjonalne wykorzystywanie w rozwoju gminy, przy zapewnieniu sprawnego funkcjonowania całego systemu przyrodniczego, w powiązaniu z systemem wojewódzkim i krajowym.

3.3.1. Szczególne formy ochrony przyrody.

Obszar gminy Nowogród należy do grupy gmin charakteryzujących się dość znaczącymi walorami środowiska przyrodniczego. Występuje tu kilka obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską (w tym wieloprzestrzenne formy ochrony), jak również przewiduje się podniesienie rangi ochronnej obszarów uznanych już za chronione.

*Natura 2000 – program utworzenia w krajach Unii Europejskiej wspólnego systemu (sieci) obszarów objętych ochroną przyrody. Podstawą dla tego programu są dwie unijne dyrektywy: **Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa**. Celem programu jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Wspólne działanie na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy w oparciu o jednolite prawo ma na celu optymalizację kosztów i spotęgowanie korzystnych dla środowiska efektów. Jednolite prawo powinno ułatwić współdziałanie wielu instytucji zajmujących się ochroną przyrody stale i tych dla których jest to działanie oboczne. Zadanie i cel rangi europejskiej powinno łatwiej uzyskać powszechną akceptację społeczną, tym bardziej że poszczególne kraje członkowskie są zobowiązane do zachowania na obszarach wchodzących w skład sieci Natura 2000 walorów chronionych w stanie nie pogorszonym, co wcale nie musi wykluczać ich gospodarczego wykorzystania..*

*Obszar **Natura 2000 PLB 140014 Dolina Dolnej Narwi** leży na Nizinie Północnomazowieckiej pomiędzy Łomżą a Pułtuskiem - długości nurtu rzeki wynosi ok.140 km, a szerokość doliny zmienia się w zakresie 1,5-7 km. Niemal na całym odcinku rzeka silnie meandruje. Brzegi rzeki są generalnie strome, szerokość nurtu wynosi 80-100 m, występują tu wypłylenia i łachy, liczne są starorzecza. W dolinie występują zadrzewienia wierzbowe i olchowe oraz niewielkie połacie borów sosnowych. Obszary leśne są poprzeplatane terenami otwartymi, na których dominują pastwiska. Na terenie gminy Nowogród obszar ten obejmuje 2.613,4 ha.*

Projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk przekazane do Komisji Europejskiej:

- „Dolina Pisy” na terenie gminy Nowogród obszar ten obejmuje ok. 352 ha,

- „Przełomowa Dolina Narwi” obejmująca obszar na terenie gminy Nowogród ok. 1.618ha.¹

3.3.2. Pomniki przyrody

Na terenie gminy Nowogród występują trzy pomniki przyrody ustanowione rozporządzeniem Wojewody Łomżyńskiego nr 5/92 z 1992 roku i są to:

- jałowiec pospolity o obwodzie 80 cm i wysokości 7 m rosnący na cmentarzu w Nowogrodzie obok grobu Adama Chętnika,
- jałowiec pospolity o obwodzie 16 cm i wysokości 8 m rosnący w Morgownikach na posesji prywatnej (w odległości około 100 m od drogi Nowogród – Myszyniec),
- źródło wodne w odległości około 20 m od drogi Nowogród – Myszyniec, w sąsiedztwie mostu na rzece Narew.

Zgodnie z w/w rozporządzeniem w odniesieniu do pomników przyrody obowiązuje zakaz:

- wycinanie, niszczenie lub uszkodzenie drzew.
- zrywanie pączków, kwiatów liści oraz pozyskiwanie nasion.
- zanieczyszczanie terenu, wzniesienie ognia w pobliżu pomnika przyrody.
- umieszczanie tablic, napisów i innych znaków za wyjątkiem związanych z ochroną pomnika.
- wykonywanie innych czynności mogących zniszczyć pomnik przyrody.

3.3.3. Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi i projektowany Kurpiowski Park Krajobrazowy

Z uwagi na wyróżniające się walory przyrodnicze północnej części gminy oraz jej położenie w stosunku do innych cennych przyrodniczo obszarów kraju, obszar ten wskazany jest do szczególnej ochrony. Jest on częścią Obszaru Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi (rozporządzenie Wojewody Łomżyńskiego z dnia 19 maja 1998 roku) i należy do krajowego ekologicznego systemu obszarów chronionych (ESOCH). Jest to obszar o charakterze łącznikowym, istotny dla kształtowania systemu powiązań przyrodniczych

w dorzeczu Narwi, w połączeniu z układami przyrodniczymi pojezierzy Mazurskich i Pomorskich oraz niziny Mazurskiej, predysponowany do szczególnie wysokiego reżimu gospodarowania środowiskiem.

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Nowogród uchwalona uchwałą nr XL/226/10 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 11 listopada 2010r. §4 pkt.2 lit.b.

Obszar ten stanowią fragmenty dawnej Puszczy Kurpiowskiej (Zielonej) oraz tereny ekstensywnych łąk, torfowisk niskich i agrocenoz położonych w dolinie Narwi i Pisy.

Podstawowym walorem tego obszaru, oprócz mozaikowego krajobrazu ekstensywnych terenów rolnych, łąk i lasów, jest niski stopień synantropizacji roślinności oraz dość silna rzeźba terenu z wyraźnie zarysowaną (stromą) krawędzią erozyjną opadającą ku dolinie rzeki Narwi.

Poza niewątpliwymi walorami przyrodniczymi, obszar ten wzbogaca dobrze zachowane środowisko kulturowe regionu etnograficznego Kurpiowszczyzny, głównie architektura, jak również kultywowane tradycje społeczności kurpiowskiej (folklor).

Powyższe uwarunkowania kwalifikują tę część obszaru gminy do objęcia szczególną ochroną o randze parku krajobrazowego, co wzmocni go w systemie powiązań przyrodniczych i przyczyni się do dostosowania reżimów ochrony do uwarunkowań ekologicznych.

Zasadnicze kierunki zagospodarowania tych terenów zawarte zostały w wymienionym wyżej rozporządzeniu Wojewody Łomżyńskiego, a ich stosowanie gwarantuje ochronę tego obszaru przed degradacją przyrodniczą. Z chwilą powołania Kurpiowskiego Parku Krajobrazowego zostaną ustanowione zasady zagospodarowania przewidywane dla tego rodzaju form ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.

3.3.4. Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne zaliczane do drobno przestrzennych elementów przyrodniczych, stanowiące istotny element przyrodniczej struktury gminy. Ochrona ich stanowi ważny element całego systemu ochrony rodzimej przyrody. Rozporządzeniem Wojewody Łomżyńskiego

Nr 11 z dnia 4 grudnia 1996 roku na obszarze gminy Nowogród utworzone zostały następujące użytki ekologiczne:

L.p.	Nr Rejest. Wojew.	Położenie		Pow. (ha)	Opis obiektu
		Oddział	Leśnictwo		
1.	4	225 i	Nowogród	2,12	Bagno
2.	5	226 i j m	Nowogród	2,21	Bagno
3.	6	Wieś Serwatki	Nowogród	0,46	Bagno
4.	7	Wieś Serwatki	Nowogród	0,30	Bagno
5.	20	150 b	Morgowniki	0,25	Bagno
6.	21	148 f	Morgowniki	0,49	Bagno

Na obszarze użytków (wg wymienionego rozporządzenia) zabrania się:

- pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia drzew i innych roślin,
- zbioru wszystkich dziko rosnących roślin,
- niszczenia nor i legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich i wybierania jaj,
- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczenia wód i gleby oraz powietrza,
- wydobywania torfu i innych kopalin,
- niszczenia gleby oraz zmiany sposobu jej użytkowania,
- palenia ognisk
- zmiany stosunków wodnych.

3.3.5. Lasy ochronne

Na obszarze gminy Nowogród występują jeden kompleks lasów wodochronnych, położony w dolinie Narwi, o łącznej powierzchni około 75 ha oraz jeden kompleks, o powierzchni około 300 ha, zaliczony do grupy lasów strefy podmiejskiej (w odległości mniejszej niż 10 km od granic administracyjnych miast powyżej 50 tys. mieszkańców. W lasach wodochronnych należy ograniczać pozyskanie drewna oraz formy ich udostępniania. Gospodarowanie w lasach strefy podmiejskiej powinno sprzyjać rekreacyjnemu ich wykorzystaniu.

3.3.6. Sieć dolin małych cieków wodnych

Dolina rzeki Krzywa Noga oraz małych bezimiennych cieków, jak również obniżenia terenowe (uzupełnione lasami) – elementy drobno przestrzenne systemu, stanowiące ciągi przyrodnicze o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznej, gospodarczej i krajobrazowej.

Podstawowym kierunkiem zagospodarowania tych obszarów jest:

- zachowanie dotychczasowych funkcji i walorów środowiska przyrodniczego,
- ochrona przed zainwestowaniem i degradacją.

Realizacja w/w kierunków zagospodarowania wymagać będzie w szczególności:

- utrzymanie dotychczasowego sposobu użytkowania jako ciągów naturalnej zieleni łąkowo-pastwiskowej z zachowaniem lokalnych skupisk wysokiej zieleni łąkowej wraz z dopuszczeniem realizacji w ich obrębie zbiorników małej retencji wodnej,
- ustalenie zakazu wykonywania prac ziemnych naruszających w sposób istotny rzeźbę terenu i układ stosunków wodnych,
- ustalenie zakazu eksploatacji złóż torfów zalegających w dolinach i obniżeniach terenu.
- jak również wprowadzenia zakazu:

- odprowadzania nie oczyszczonych ścieków,
- realizacji w ich obrębie obiektów kubaturowych oraz zbiorników i rurociągów do magazynowania i transportu paliw, olejów i smarów,
- budowy stacji paliw,
- lokalizacji składowisk odpadów stałych i wylewisk płynnych.

3.3.7. Lasy

Zajmują 22,7% obszaru gminy i występują głównie w północnej części obszaru gminy w formie większych kompleksów leśnych – elementy przestrzenne systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu ponad lokalnym i funkcjach: ekologicznej, gospodarczej i krajobrazowej.

Podstawowym kierunkiem zagospodarowania obszarów leśnych jest:

- zachowanie lasów jako elementów krajobrazu naturalnego,
- prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z ustaleniami planów urządzenia lasów, uwzględniając zasadę powszechnej ochrony, utrzymania ciągłości użytkowania oraz dostosowania do ustalonych w planach funkcji i form użytkowania,
- szczególną ochronę powierzchni leśnych pełniących rolę lasów ochronnych,
- udostępniania i częściowego przystosowywania kompleksów leśnych do lokalnych potrzeb rekreacyjno - wypoczynkowych,
- wykonanie rekultywacji i zagospodarowania wyrobisk poeksploatacyjnych,
- powiększanie powierzchni leśnych, zalesiając grunty nieprzydatne w produkcji rolnej,
- jak również wprowadzenia zakazu:
  - przeznaczania powierzchni leśnych na cele nieleśne,
  - zabudowy z wyjątkiem urządzeń integralnie związanych z ich funkcją,
  - realizacji przebiegu urządzeń liniowych (linii elektroenergetycznych, gazociągów, ropociągów, kolektorów sanitarnych, linii telekomunikacyjnych, dróg itp.) wymagających znacznych wylesień,
  - wykonywanie melioracji trwale naruszających układ stosunków wodnych w dolinach rzecznych na obszarach leśnych,
  - lokalizacji składowisk odpadów przemysłowych i komunalnych.

3.3.8. Zieleń urządzona

Zieleń ogrodów przydomowych, przykościelna, cmentarna, itp. – elementy uzupełniające system przyrodniczy gminy o znaczeniu lokalnym.

Podstawowym kierunkiem zagospodarowania jest ochrona powierzchni istniejących form zieleni urządzonej przed likwidacją, z wyjątkiem szczególnych przypadków dotyczących realizacji bardzo ważnych elementów komunikacyjnych lub infrastrukturalnych, jak również równoważenie bilansu między terenami podlegającymi intensywnej zabudowie, a terenami biologicznie aktywnymi, szczególnie w mieście.

Realizacja ochrony istniejącej zieleni urządzonej wymagać będzie w szczególności:

- zakazu przeznaczania tych terenów na inne cele w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu,
- zwiększaniu zasobów zieleni miejskiej w postaci parków, zieleńców, skwerów, zieleni osiedlowej i publicznej,
- doboru odpowiednich, do warunków siedliskowych i układów przestrzennych, gatunków zieleni,
- zachowania funkcji zieleni cmentarnej łącznie z ich układem przestrzennym, fizjograficznym i przyrodniczym.

3.3.9. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

W ramach ochrony wód powierzchniowych i podziemnych zakłada się:

- uzyskanie i utrzymanie w I klasie czystości wód Narwi i przynajmniej w II klasie czystości wód Pisy i wszystkich innych cieków na obszarze gminy,
- ochronę wód gruntowych przed zanieczyszczeniami sanitarnymi, rolniczymi i przemysłowymi,
- szczególną ochronę wód Głównego Zbiornika Wód Podziemnych "Sandr Kurpiowski" zalegającego pod zasadniczą (północną) częścią obszaru gminy,

Realizacja powyższych założeń wymagać będzie w szczególności:

- zachowania stref ochrony dla studni stanowiących ujęcia komunalne oraz przestrzegania zasad zagospodarowania stref ochrony pośredniej wewnętrznej i zewnętrznej, wynikających z decyzji administracyjnych ustanawiających te strefy,
- zakazu odprowadzania do wód powierzchniowych oczyszczonych ścieków sanitarnych i przemysłowych w ilościach, które nie gwarantują utrzymania zakładanych klasy czystości,
- zakazu odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu,
- rozbudowy istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej w mieście, z jednoczesną likwidacją innych rozwiązań (szamb),

- budowy zbiorczych systemów kanalizacyjnych z oczyszczalniami ścieków lub indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- właściwego doboru terenów (skład fizyko-mechaniczny gleb, budowa geologiczna, spadki) dla rolniczego wykorzystania odchodów płynnych z ferm produkcji zwierzęcej.

3.3.10. Ochrona powietrza atmosferycznego

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego uwzględnia się następujące kierunki zagospodarowania:

- przeciwdziałanie wzrostowi zanieczyszczeń powietrza, głównie substancjami pochodzącymi z procesów energetycznych, przemysłowych oraz komunikacji samochodowej (zwłaszcza pyłów zawieszonych, dwutlenku siarki i azotu oraz ołowiu),

Realizacja powyższych założeń wymagać będzie w szczególności:

- stosowania w procesach produkcyjnych technologii przyjaznych środowisku lub instalowania urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w obiektach mogących stanowić źródła emisji zanieczyszczeń,
- stosowania proekologicznych nośników energii cieplnej (gaz, olej opałowy, energia elektryczna) – kotłownie szkolne i inne obiekty użyteczności publicznej (szczególnie w mieście), jak również gospodarstwa domowe,
- utrzymania obowiązku ponadnormatywnej uciążliwości zakładu w granicach własnej działki,
- przestrzegania wartości dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń określonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28.04 1998 roku w sprawie dopuszczalnych wartości stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu (Dz. U. Nr 55, poz. 355),
- obowiązku stałego monitoringu atmosfery, jako podstawy ustalenia lokalnych, jednostkowych norm emisji zanieczyszczeń lub ich likwidacji w formie stosownych decyzji administracyjnych.

3.3.11. Ochrona ludzi i środowiska przed hałasem i wibracjami

Działania w tym zakresie powinny zmierzać w kierunku minimalizacji poziomu hałasu i wibracji, głównie, na obszarach stałego pobytu (zamieszkania) ludzi.

Realizacja powyższych założeń wymagać będzie w szczególności:

- eliminacji z obszarów zamieszkania źródeł hałasu o ponadnormatywnym natężeniu poprzez zabezpieczenia techniczne lub zmianę technologii i urządzeń,
- ograniczania ponadnormatywnego hałasu i wibracji do granic własności działek, na których zlokalizowane są ich źródła powstawania,
- uwzględniania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu wartości progowych poziomów hałasu zawartych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9.01.2002 roku w sprawie wartości progowych poziomów hałasu (Dz. U. Nr 8, poz. 81).

3.3.12. Ochrona ludzi i środowiska przed szkodliwym elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym

Podstawnym kierunkiem gospodarki przestrzennej w w/w zakresie jest zmniejszanie oddziaływania szkodliwego promieniowania niejonizującego na ludzi i środowisko przyrodnicze.

Źródłem szkodliwego elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego są, głównie, przesyłowe linie elektroenergetyczne wysokich napięć. Przez obszar gminy przebiegają przesyłowe linie elektroenergetyczna o mocy linie 110 kV.

W celu maksymalnej ochrony przed promieniowaniem niejonizującym należy zachować strefy wolne od zabudowy i stałego przebywania ludności zgodnie z PN.

3.3.13. Ochrona powierzchni ziemi

W celu ochrony powierzchni ziemi i racjonalnego wykorzystania jej walorów użytkowych w rozwoju miasta i gminy, przyjmuje się następujące kierunki zagospodarowania:

- ochronę powierzchni ziemi przed zanieczyszczeniami stałymi i płynnymi,
- ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed przeznaczaniem jej na cele inne niż rolnicze,
- ochronę powierzchni ziemi przed negatywnymi skutkami powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych,
- ochronę strefy krawędziowej doliny Narwi (skarpy) stanowiącej atrakcyjny walor krajo-brazowy.

Realizacja powyższych założeń wymagać będzie w szczególności:

- likwidacji „dzikich” (nie urządzonych) składowisk odpadów,
- stworzenie systemu gromadzenia i wywozu odpadów stałych (na nowo wybudowane miejsko-gminne składowisko odpadów) gwarantującego ochronę środowiska przyrod-

niczego przed zanieczyszczeniem oraz umożliwiającego odzysk (recycling) surowców wtórnych w drodze selekcji odpadów u ich wytwórców lub składowisku gminnym, jak również systemu zbytu odzyskanych surowców,

- zachowanie dotychczasowej struktury przestrzennej gruntów rolnych i leśnych z możliwością ekologicznego jej wzbogacania (zadrzewienia śródpolne, remizy, użytki ekologiczne itp.),
- ochrony kompleksów gleb chronionych, szczególnie klas III-cich i IV-tych oraz wszystkich innych pochodzenia organicznego przed zmianą ich przeznaczenia na cele inne niż produkcji rolnej,
- podnoszenia jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez dalszą poprawę stosunków wodnych łącznie z budową zbiorników małej retencji,
- racjonalnej eksploatacji złóż surowców mineralnych z zachowaniem wymogów ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96),
- wprowadzenia zakazu zabudowy strefy krawędziowej doliny Narwi (skarpy) i zagospodarowanie jej zielenią niską, celem zahamowania procesów erozyjno - denudacyjnych naruszających stateczność skarpy,
- rekultywacji i zagospodarowaniu wyrobisk po eksploatacji surowców mineralnych,
- wprowadzenia zakazu eksploatacji złóż torfów w dolinach i obniżeniach terenowych.

3.4. KIERUNKI OCHRONY PRZESTRZENI KULTUROWEJ

Zasoby dziedzictwa kulturowego jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru stanowią istotny element tożsamości świadczący o ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej. Podstawowym celem polityki władz gminy w tej dziedzinie powinna być ochrona oraz racjonalne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, zmiany funkcji i przeznaczenia obiektów wymagają pisemnej zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w trybie określonym przez Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 11 stycznia 1994 r. w sprawie zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkach i archeologicznych prac wykopaliskowych.

Najpełniejszą ochronę obiektów dziedzictwa kulturowego przed naturalnym niszczeniem, dewastacją przez człowieka poprzez wykorzystywanie na nieodpowiednie cele lub obudowywanie innymi obiektami, można uzyskać poprzez sporządzanie miejscowych planów

zagospodarowania przestrzennego. Plany powinny zawierać regulacje dotyczące przeznaczenia i zagospodarowania terenów, na których znajdują się obiekty podlegające ochronie.

3.4.1. Tereny i obiekty podlegające ochronie prawnej

JANKOWO MŁODZIANOWO

Dom Nr 11, drewn., l. 20 XX w.,

MĄTWICA

Dom Nr 105, mur., 1930 r.,

Dom Nr 129, mur., 1930 r.,

NOWOGRÓD

Zabytkowy układ urbanistyczny */ nr rej. A - 480

Zespół kościoła paraf. p. w. Narodzenia NMP:

kościół, mur., XVI w., odbud., 1926 i 1960,

plebania, mur., 1882

Cmentarz wojenny z 1920 r. */ nr rej. A - 259

Cmentarz rzymskokatolicki */ nr rej. A -

370

Cmentarz żydowski

Zespół obiektów budownictwa ludowego w Skansenie Kurpiowskim im. Adama Chętni-

ka */ nr rej. A - 536

Dom Nr mur., 1926 r.,

SŁAWIEC

Szkoła, mur., 1926 r.,

Mogiła ludności cywilnej z II wojny światowej */ nr rej. A - 451

Cmentarz wojenny z I wojny światowej */ nr rej. A - 257

SERWATKI

Cmentarz z I wojny światowej */ nr rej. A - 527

.....*/ obiekty zabytkowe (wpisane do rejestru zabytków)

Wykaz stanowisk archeologicznych (znanych) - podlegających ochronie:

Nowogród st. 1 */ grodzisko wpis do rej. zab. 146 z 1963 r.

Nowogród st. 2, Nowogród st. 3, Nowogród st. 4, Nowogród st. 5, Nowogród st. 6, Nowogród st. 8, Nowogród st. 9, Nowogród st. 10.

Jankowo - Skarbowo st. 1, Jankowo - Skarbowo st. 2

Jankowo - Skarbowo st. 3 */ cmentarzysko wpis do rej. zab. 379 z 1988 r.

Jankowo - Skarbowo st. 4

Jankowo - Młodzianowo st. 1, Jankowo - Młodzianowo st. 2,

Szablak st. 2, Szablak st. 3, Szablak st. 4, Szablak st. 5, Szablak st. 6,

Mątwica st. 4,

Mątwica st. 5 */ cmentarzysko wpis do rej. zab. 170 z 1969 r.

Mątwica - Dworek st. 2, Mątwica - Dworek st. 3,

Sulimy st. 1, Sulimy st. 2, Sławiec st. 1, Sławiec st. 3,

Baliki st. 1,

Serwatki st. 1,

Kule st. 1, Kule st. 2, Kule st. 3.

3.4.2. Miasto Nowogród

Miasto Nowogród położone jest na krawędzi wyżyny przy ujściu Pisy do Narwi, przy dawnym szlaku handlowym z Mazowsza do Prus, Litwy i Rusi. Miasto rozwinęło się z osady targowej na podgrodziu, określonej jeszcze w 1409 r. jako wieś. W 1434 roku Bolesław IV książę mazowiecki nadał Nowogrodowi prawo miejskie chełmińskie. W XVI w. nastąpił rozkwit miasta oparty o handel drzewny, bartnictwo, rzemiosło oraz dochody z przeprawy i mostowego. Miasto zniszczone pożarem w 1615 roku, prawdopodobnie wówczas spłonęły doszczętnie zabudowania drewnianego dworu i pierwotnego kościoła parafialnego. Powolny upadek od połowy XVII wieku po kolejnych pożarach i zniszczeniach w wojnach szwedzkich. W połowie XIX wieku nastąpiła zmiana charakteru miasta z rzemieślniczo-handlowego na rolniczy. Nowogród utracił prawa miejskie w 1869 roku, ponownie odzyskał je w 1918 roku. Miasto i teren gminy doszczętnie zniszczone podczas II wojny światowej.

Układ urbanistyczny

Ośrodkiem rozplanowania miasta jest prostokątny rynek z siedmioma ulicami wychodzącymi z narożników rynku. Ulice w większości przecinają się pod kątem prostym tworząc regularny układ. Część ulic dostosowano do warunków topograficznych prowadząc je dawnymi wąwozami – są to dawne ulice Rybacka, Zjazd, Mostowa, Kościuszki. Zabudowa luźna, głównie parterowa, drewniana i murowana w.XX.

Zabytkowe elementy świadczące o tożsamości gminy

- Układ urbanistyczny miasta,
- Kościół parafialny p.w. Narodzenia N.P.Marii i św. Mikołaja w Nowogrodzie – pierwotny fundowany przez Janusza I Starszego księcia mazowieckiego przed 1396 r. Kościół murowany wzniesiony w 1821 r. kilkakrotnie przebudowywany. Zniszczony w II wojnie światowej odbudowany w latach 1948-55 z zachowaniem poprzedniego układu i formy architektonicznej,
- Plebania w Nowogrodzie– neoklasycystyczna z 1882 r.
- Skansen Kurpiowski – zespół obiektów budownictwa ludowego z terenu Kurpiowszczyzny,
- Mogiła zbiorowa żołnierzy z wojny 1920 r – przy ul. Miastkowskiej w Nowogrodzie ,usypana w 1920 roku w kształcie kopca na planie kwadratu, otoczona betonowym ogrodzeniem,
- Cmentarz żydowski – przy ul Poległych w Nowogrodzie

3.4.3. Kierunki i zasady ochrony konserwatorskiej

Obiekty zabytkowe

Zabytki architektury i budownictwa wpisane do rejestru zabytków nieruchomych objęte są wszystkimi rygorami wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, a przede wszystkim z ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury. Wszelkie przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu, prace remontowe, zmiany funkcji i przeznaczenia, zmiany własności wymagają pisemnej zgody Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Obiekty kulturowe

Dla obiektów o walorach kulturowych obowiązują ustalenia zdefiniowane dla poszczególnych stref ochrony konserwatorskiej. Przystępując do remontu lub przebudowy budynku

o walorach kulturowych należy zasięgnąć opinii służb konserwatorskich, które określą dopuszczalność prowadzenia prac, ich zakresu i zalecaną formę architektoniczną.

Rozbiórka obiektów o walorach kulturowych może nastąpić, gdy jest to uzasadnione jego złym stanem technicznym i względami ekonomicznymi, po sporządzeniu na koszt właściciela opinii technicznej, inwentaryzacji i dokumentacji fotograficznej obiektu.

3.4.4. Cmentarze i mogiły historyczne

Ochrona cmentarzy i mogił historycznych polega na:

- wyłączeniu ich spod działalności inwestycyjnej, nie związanej z ich rewaloryzacją,
- zachowaniu i konserwacji historycznych elementów ukształtowania terenu cmentarzy (nasypy, wały, układ alejowy, układ kwater i mogił),
- zachowaniu i konserwacji starodrzewu,
- zachowaniu i konserwacji zabytkowych nagrobków, krzyży oraz innych elementów małej architektury (ogrodzenia, bramy),
- usuwaniu elementów zniekształcających (np. samosiewy, wysypiska śmieci, wyrobiska),
- zakazie lokalizowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie działalności o uciążliwym charakterze oraz obiektów zasłaniających widok na cmentarz, czy też dysharmonizujących przestrzennie i kompozycyjnie z jego elementami.

3.4.5. Stref ochrony konserwatorskiej.

3.4.5.1. Strefa "B" ochrony konserwatorskiej obejmuje najstarszą część układu urbanistycznego Nowogrodu, w których elementy dawnego układu zachowały się w stosunkowo dobrym stanie. Do strefy tej zakwalifikowano następujące obszary:

- układ przestrzenny miasta w zakresie rozplanowania, skali i brył zabudowy,
- zespół kościoła parafialnego w Nowogrodzie (kościół, plebania),
- Skansen Kurpiowski,
- mogiła żołnierzy poległych w 1920 r., Nowogród ul. Miastkowska,
- cmentarz żydowski Nowogród ul. Poległych

Działalność konserwatorska na obszarach tej strefy zmierza do:

- zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania miasta średniowiecznego, w tym przede wszystkim układu ulic, linii zabudowy, podziału działek i ich sposobu zagospodarowania,
- utrzymania rangi kościoła parafialnego jako dominanty przestrzennej i architektonicznej,
- zachowania i konserwacji obiektów zabytkowych i obiektów o wartościach kulturowych,
- usunięcia lub przebudowy obiektów dysharmonizujących przestrzennie, kompozycyjnie lub architektonicznie z obiektami zabytkowymi,

- kształtowania nowej zabudowy w sposób harmonijnie wpisujący się w historyczny kontekst przestrzenny i architektoniczny, w nawiązaniu do miejscowej tradycji budowlanej, nie stosowania współczesnych technologii i materiałów budowlanych,
- wyłączenia spod wszelkiej działalności inwestycyjnej teren cmentarza żydowskiego,
- zakazu lokalizowania w bezpośrednim sąsiedztwie cmentarza żydowskiego działalności o uciążliwym charakterze oraz obiektów zasłaniających widok na cmentarz, czy też dysharmonizujących przestrzennie,
- zachowania i renowacji mogiły żołnierzy z 1920 roku,
- konserwacji i zachowania zespołu obiektów budownictwa ludowego znajdujących się w Skansenie Kurpiowskim.

Na obszarze strefy konserwatorskiej „B” należy konsultować i uzgadniać ze służbami konserwatorskimi wszelkie działania inwestycyjne w zakresie:

- prowadzenia prac ziemnych na terenie chronionego układu urbanistycznego miasta Nowogród,
- przebudowy, rozbudowy, remontów a także zmiany funkcji obiektów zabytkowych i kulturowych,
- działań inwestycyjnych w sąsiedztwie i najbliższym otoczeniu chronionych zespołów i poszczególnych obiektów zabytkowych.

3.4.5.2. Strefa „W” ochrony archeologicznej

Strefa „W” ochrony archeologicznej obejmuje wpisane do rejestru zabytków cmentarzysko „Mogiłki” w Mątwicy

Stanowisko to podlega pełnej ochronie polegającej na:

- zakazie podejmowania jakiejkolwiek działalności budowlanej na obszarze cmentarzyska oraz w jego najbliższym otoczeniu,
- dopuszczeniu w wyjątkowych przypadkach działań inwestycyjnych związanych z pracami ziemnymi, po uzyskaniu pisemnego zezwolenia Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i przeprowadzeniu wyprzedzających badań archeologicznych.

3.4.5.3. Strefa „OW” obserwacji archeologicznej

Strefa „OW” obserwacji archeologicznej obejmuje tereny prawdopodobnego osadnictwa pradziejowego i historycznego na obszarach miejscowości o średniowiecznej metryce:

Nowogród oraz stanowiska na których pozyskano materiał zabytkowy w trakcie prowadzonych badań powierzchniowych w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski.

Wszelkie prace ziemne w obrębie tych stanowisk mogą być prowadzone tylko w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi i pod nadzorem archeologicznym. W przypadku stwierdzenia reliktyw archeologicznych teren winien być udostępniony do badań archeologicznych.

Wszystkie stanowiska archeologiczne należy uwzględnić w formie niezmiennej przy wykonywaniu planów miejscowych. Nie wyklucza to możliwości, że dane dotyczące zabytkowej zawartości stanowisk jak i ich zasięgu ulegną zmianie po przeprowadzeniu badań weryfikacyjnych.

3.4.5.4. Strefa „K” ochrony krajobrazu

Strefa „K” ochrony krajobrazu obejmuje obszary o walorach przyrodniczych i krajobrazowych, krajobraz naturalny i urządzone integralnie związane z historycznym założeniem urbanistycznym Miasta Nowogród. Do strefy tej zakwalifikowano teren skarpy nadrzecznej i podskarpie.

W celu ochrony wymienionych obszarów należy:

- uzyskać zezwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac konserwatorskich oraz jakichkolwiek innych działań na powyższych terenach chronionych,
- zachować naturalne ukształtowanie skarpy, jarów i podskarpia,
- usunąć elementów zniekształcające oraz prowadzić rekultywację elementów zniszczonych,
- utrzymać otwarty charakter tych terenów,
- nie lokalizować w najbliższym sąsiedztwie cmentarza żydowskiego obiektów zasłaniających widok na cmentarz lub dysharmonizujących przestrzennie,
- kształtować zabudowę w nawiązaniu do lokalnej tradycji budowlanej i warunków topograficznych,
- wprowadzać nowe elementy krajobrazowe podnoszące wartość estetyczną skarpy nadrzecznej i podkreślać ich związek przestrzenny i kulturowy z założeniem urbanistycznym.

3.4.5.5. Strefa „E” ochrony ekspozycji

Strefa „E” ochrony ekspozycji obejmuje obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania miasta.

Integralną częścią strefy „E” są obszary należące do strefy „K” oraz tereny położone wzdłuż rzeki Narwi w kierunku do mostu oraz tereny leśne po drugiej stronie rzeki.

Ochrona obszaru strefy „E” zmierza do nie zabudowywania działek znajdujących się na podskarpiu wzdłuż lewego brzegu Narwi oraz na zachowaniu Puszczy Zielonej po prawej stronie rzeki.

3.5. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU OBSZARÓW ZABUDOWANYCH I PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Rozwój obszarów zabudowanych oraz przeznaczonych pod zabudowę wynikać będzie:

- ze stanu zagospodarowania i wykształconych funkcji jednostek osadniczych,
- z uwarunkowań środowiska,
- z zakładanych kierunków rozwoju gminy.

Rozwój ukierunkowany będzie na podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania gminy i standardów zabudowy mających wpływ na warunki życia mieszkańców, przy jednoczesnym zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Racjonalne gospodarowanie dobrem publicznym jakim jest przestrzeń, musi mieć pierwszeństwo nad interesem prywatnym. Dla części terenu gminy, objętej obszarem chronionego krajobrazu, głównym kierunkiem zagospodarowania gminy jest jego ochrona oraz ustalenia dotyczące możliwości wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego. Zasady gospodarowania przestrzenią zawarte zostały w rozporządzeniu Wojewody Łomżyńskiego nr 14/98 z dnia 19 maja 1998 roku w sprawie wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu oraz w ustawie o ochronie przyrody i są nadrzędne w stosunku do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

3.5.1. Kierunki rozwoju funkcjonalno - przestrzennego obszarów zabudowy

- rozwój funkcji rolniczej poprzez:
  - modernizację i rozbudowę istniejących siedlisk rolniczych,
  - realizację obiektów dla potrzeb produkcji rolnej - w jednostce II - rolniczej,
  - modernizację istniejących oraz realizację nowych obiektów obsługi rolnictwa,
- rozwój funkcji mieszkaniowej poprzez:
  - modernizację i podnoszenie standardu istniejącej zabudowy mieszkaniowej,

- realizację nowych zespołów zabudowy mieszkaniowej w formie jednorodzinnej w Nowogrodzie,
- przekształcenia zabudowy zagrodowej w zabudowę mieszkaniową,
- rozwój działalności usługowo - produkcyjnej poprzez:
  - modernizację i rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń,
  - modernizację istniejących oraz realizację nowych obiektów usługowych z zakresu administracji, obsługi ludności o znaczeniu gminnym w Nowogrodzie oraz podstawowych z zakresu obsługi ludności,
  - realizację nowych zakładów produkcyjnych w Nowogrodzie i w jednostce rolniczej w szczególności w Mątewicy,
  - adaptację na funkcje usługowo - produkcyjne nieużytkowanych obiektów,
  - rozwój rzemiosła nieuciążliwego w ramach istniejącej struktury osadniczej,
- rozwój turystyki i wypoczynku poprzez:
  - tworzenie bazy turystyki i wypoczynku pobytowego - w jednostce III turystyczno - ekologicznej,
  - tworzenie gospodarstw agroturystycznych na bazie istniejących gospodarstw rolnych oraz nowowznoszonych obiektów poprzez dostosowanie części zabudowy mieszkaniowej do świadczenia usług turystycznych, głównie w jednostce III turystyczno - ekologicznej oraz we wsiach położonych nad rzekami: Pisą i Narwią,
  - adaptację na cele turystyczne nieużytkowanych obiektów,
  - urządzenie ogólnodostępnych terenów rekreacyjno - wypoczynkowych w dolinie Pisy z miejscami plażowania, ciągami spacerowymi oraz obiektami obsługi turystyki wodnej (przystań, pole namiotowe) - w rejonach określonych na rysunku studium,
  - urządzenie ścieżek pieszych i rowerowych,
  - rozbudowę bazy wypoczynku pobytowego - ośrodki wypoczynkowe w Ptakach, Jan-kowie Młodzianowie,
  - realizację zabudowy letniskowej poprzez: adaptację nieużytkowanych siedlisk rolniczych, w formie zespołów zabudowy lokalizowanych w strefach zabudowy wsi oraz na terenach wyznaczonych w studium pod realizację tej formy budownictwa,
  - rozbudowę zaplecza obsługi ruchu turystycznego z usługami handlu, gastronomii, hotelarskimi oraz obsługi podróży samochodowych,
  - realizacja szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych.

3.5.2. Kierunki polityki przestrzennej w zakresie terenów zabudowy

Na terenie gminy określone zostały **strefy zabudowy wsi**. W granicach tych stref znajdują się: tereny zabudowy istniejącej, tereny przeznaczone pod zabudowę w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego i tereny wyznaczone w studium. Wskazane zostały również kierunki rozwoju układów przestrzennych.

W zakresie terenów budowlanych przyjmuje się następujące zasady gospodarowania:

- lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej, usługowej, rzemiosła produkcyjno – usługowego oraz usług związanych z wypoczynkiem na niezabudowanych działkach w granicach wyznaczonych strefach zabudowy wsi, oraz strefach zagospodarowania turystyczno - rekreacyjnego w jednostce III turystyczno – ekologicznej z wyłączeniem pasa terenu o szerokości co najmniej 50 m od rzeki Pisy i 100 m od Narwi,
- ustala się zasadę ograniczania dalszego rozpraszania zabudowy przez lokalizowanie nowej zabudowy zagrodowej w wyznaczonych strefach zabudowy i granicach istniejących siedlisk zabudowy kolonijnej,
- wykluczenie z granic stref zabudowy wsi obiektów, które mogą być szkodliwe dla zdrowia ludzi (wysokotowarowe fermy hodowlane, zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego). Dopuszcza się lokalizację tych obiektów poza wyznaczonymi strefami zabudowy **wyłącznie** w jednostce II – rolniczej pod warunkiem uwzględnienia:
  - zasad ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego,
  - oszczędnego korzystania z zasobów i powierzchni gruntów,
  - możliwości korzystania z istniejącej, bądź wykonania własnej infrastruktury technicznej,
- określanie w opracowaniach planistycznych i decyzjach administracyjnych obowiązku ograniczenia uciążliwości działalności związanej z produkcją i przetwórstwem do granic działki inwestora,
- poprawa wizerunku wsi oraz tworzenie nowych wartości kulturowych,
- porządkowanie i utrzymanie w dobrym stanie technicznym istniejącej zabudowy i podejmowanie działań w zakresie podniesienia estetyki zagospodarowania działek budowlanych,
- usunięcie lub odpowiednia przebudowa obiektów dysharmonizujących o obcych dla krajobrazu, otoczenia i tradycji formach,

- adaptacje nieużytkowanych obiektów na cele społeczno - rekreacyjne np. tworzenie ośrodków wypoczynku zbiorowego, edukacji i integracji niepełnosprawnych lub na inne funkcje usługowe,
- minimalna wielkość działek przeznaczonych pod zabudowę z wyłączeniem terenów objętych ochroną konserwatorską, powinna wynosić:
  - w terenach zabudowy zagrodowej – szerokość działki 30,0 m., powierzchnia 2500 m²,
  - w terenach zabudowy jednorodzinnej – szer. działki 22,0 m, powierzchnia 1200 m²,
  - w terenach zabudowy letniskowej - szer. działki 25,0 m, powierzchnia 1200 m²
- podporządkowanie projektowania i realizacji obiektów budowlanych następującym zasadom:
  - budynki mieszkalne – parterowe z poddaszem użytkowym,
  - kształtowania linii zabudowy przy zabudowie plombowej,
  - zachowania jednorodnego, nawiązującego do tradycji regionalnej, charakteru wsi w zakresie stosowania gabarytów zabudowy, formy zabudowy i rozwiązań konstrukcyjno – materiałowych, w tym rodzajów pokryć dachowych,
- zachowania istniejących oczek i cieków wodnych, a także terenów zalesionych i zadrzewionych w granicach stref zabudowy wsi,
- zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy oraz inspirowanie rolników do zakładania działalności agroturystycznej.

3.5.3. Główne kierunki i zasady rozwoju zabudowy – miasto Nowogród

Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Nowogród przedstawione zostały na rysunku w skali. 1 : 10 000 .

Określono kierunki przekształceń istniejącego zainwestowania, tereny, które mogą być przeznaczone pod zabudowę oraz dominujące funkcje poszczególnych terenów tworzących strukturę zainwestowania miejscowości.

Wydzielone zostały tereny o różnych funkcjach i zagospodarowaniu - **struktura funkcjonalno przestrzenna:**

- tereny zabudowy osadniczo - rolniczej z usługami obejmujące istniejące i projektowane zainwestowanie z wydzieleniem:
  - terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oznaczone symbolem **M**,
  - terenów zabudowy zagrodowej oznaczone symbolem **R**,
  - terenów zabudowy mieszanej oznaczone symbolem **RM** ,

- tereny zabudowy usługowej oznaczone kolorem czerwonym i oznaczone symbolem **U** z wyróżnieniem usług z zielenią towarzyszącą oraz terenów obsługi rolnictwa umożliwiających wykorzystanie istniejących baz oraz doskonalenie funkcji gminnego ośrodka usług rolniczych,
- tereny produkcyjno - usługowe oznaczone symbolem **PU** oraz wyróżnikiem graficznym,
- *tereny rekreacji indywidualnej oznaczone symbolem **ZR**¹,*
- tereny urządzeń infrastruktury technicznej, w tym składowania i utylizacji odpadów oznaczone symbolem **NU** oraz oczyszczalni ścieków oznaczone symbolem **NO**,
- tereny cmentarzy,
- tereny obsługi komunikacji, oznaczone symbolem **K**
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej i tereny leśne oraz wód otwartych (rzeka-Narew).

Wydzielone zostały strefy: obejmująca tereny bezwzględnie wykluczone z zabudowy oraz tereny na których występują jej ograniczenia.

Dla istniejącego układu komunikacyjnego określone zostały parametry projektowe dróg oraz wyznaczono rejony parkowania.

Zabudowa terenów, na których musi nastąpić ustalenie:

- ich przeznaczenia,
- przebiegu nowych dróg, zagospodarowania i uzbrojenia technicznego,
- lokalnych warunków zabudowy,
- zasad podziału terenu na działki budowlane,
- obowiązek uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze (w przypadku przeznaczenia na takie cele gruntów, które takiej zgody nie posiadają) może nastąpić po wcześniejszym opracowaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Obszary, dla których sporządzenie planu miejscowego może być obowiązkowe ze względu na istniejące uwarunkowania zostały oznaczone symbolem graficznym.

Zakłada się realizację kierunków polityki przestrzennej poprzez:

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Nowogród uchwalona uchwałą nr XL/226/10 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 11 listopad 2010r. §4pkt.2lit.c.

- ochronę środowiska przyrodniczego terenów położonych w obszarze chronionego krajobrazu,
- ochronę dziedzictwa kulturowego według wytycznych konserwatorskich,
- porządkowanie i rewaloryzację ukształtowanego historycznie układu ulic, placu i kwartałów zabudowy w granicach strefy ochrony konserwatorskiej - według wytycznych konserwatorskich,
- porządkowanie i przekształcenia zabudowy mieszkaniowej oraz lokowanie usług centrów twórczych w rejonie rynku,
- zwiększenie efektywności wykorzystania przestrzeni śródmiejskiej na funkcję usługową poprzez:
  - adaptację na funkcje usługowe obiektów nieużytkowanych,
  - przekształcenia na funkcję usługową parterów budynków mieszkalnych,
- poprawa wizerunku miasta poprzez:
  - dbałość o ład przestrzenny i estetykę zagospodarowania,
  - porządkowanie, przekształcenia i modernizacja zabudowy,
  - poprawa estetyki obiektów poprzez modernizację, remonty i przebudowę porządkowanie kolorystyki w szczególności w rejonie strefy B oraz drogi 645,
  - eliminację zabudowy w złym stanie technicznym w szczególności obiektów gospodarczych,
- podwyższenie standardu funkcjonowania istniejącej i będącej w realizacji zabudowy,
- dostosowanie zabudowy do krajobrazu kulturowego (skali, charakteru i wizerunku miejscowości),
- utrzymanie charakteru zabudowy mieszkaniowej, wysokość zabudowy do 2 kondygnacje plus poddasze użytkowe,
- poprawa układu komunikacyjnego miasta poprzez:
  - likwidację miejsc niebezpiecznych,
  - wprowadzenie sygnalizacji świetlnej,
  - zwiększenie ilości miejsc parkingowych w rejonach koncentracji usług (targowica),
  - poprawę jakości dróg osiedlowych,
- stworzenie bezpiecznego systemu powiązań pieszych i rowerowych,

- wykorzystanie terenów otwartych położonych nad rzeką Narew na cele turystyczne i rekreacyjne poprzez:
  - realizację programu sportowo - rekreacyjnego z wykorzystaniem walorów środowiska przyrodniczego tj istniejącej skarpy (tor saneczkowy), lokalizację zespołu kubaturowego oznaczono graficznie,
  - kontynuację budowy stancji wodnej oraz pól namiotowych,
  - *budowę portu rzecznego, realizację plaży miejskiej¹,*
  - realizację ścieżek pieszych w dolinie,
  - realizację ścieżek rowerowych oraz szlaków pieszych zapewniających powiązania funkcjonalne, a także dostępność do rzeki,
- utrzymanie naturalnego systemu powiązań ekologicznych,
- *ochronę terenów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,²*
- rolnicze wykorzystanie terenów otwartych.

3.6. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

W zakresie usług ponadlokalnych jak administracja finansowa, samorządowa, lecznictwo zamknięte i specjalistyczne, szkolnictwo ponadgimnazjalne i wyższe – gmina znajduje się w zasięgu oddziaływania ośrodka powiatowego miasta Łomża oraz miasta Białymstok. W zakresie usług podstawowych ludność gminy obsługiwana jest przez placówki zlokalizowane w ośrodku gminnym w mieście Nowogród.

3.6.1. Edukacja

Szkolnictwo podstawowe w gminie realizowane jest przez szkoły podstawowe znajdujące się w Nowogrodzie z filią w Mątwy i w Sławcu. Łącznie placówki szkolnictwa podstawowego dysponują 24 pomieszczeniami do nauczania. Do szkół uczęszczają dzieci z terenu całej gminy.

Na terenie miasta funkcjonuje 1 gimnazjum. Obsługuje miasto i całą gminę. Do gimnazjum uczęszczają uczniowie z terenu całej gminy w wieku od 13 do 16 lat. Młodzież oraz dzieci do szkoły podstawowej dowożone są autobusem szkolnym.

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Nowogród uchwalona uchwałą nr XL/226/10 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 11 listopad 2010r. § 4 pkt.2 lit.c.

² Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Nowogród uchwalona uchwałą nr XL/226/10 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 11 listopad 2010r. § 4pkt.2lit.c.

W mieście Nowogród wychowanie przedszkolne realizowane jest przez przedszkole samorządowe, które dysponuje 3 oddziałami przedszkolnymi. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje oddział przedszkolny przy szkole podstawowej w Sławcu.

W zakresie edukacji zakłada się następujące kierunki i zadania rozwoju:

- dostosowanie bazy szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego do potrzeb zreformowanego systemu oświaty poprzez:
  - modernizację szkół podstawowych w Nowogrodzie i Sławcu,
  - rozwój przyszkolnej bazy sportowej, w tym budowę hali sportowej przy gimnazjum w Nowogrodzie i budowę sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Sławcu,
  - organizowanie systemu dowozu dzieci do szkół,
- podnoszenie poziomu wykształcenia młodzieży poprzez:
  - zwiększenie roli i udziału liceów ogólnokształcących w systemie edukacji ponadgimnazjalnej;
  - upowszechnianie wykształcenia średniego w wyniku zwiększania liczby uczniów w technicach i liceach zawodowych,
- dostosowanie struktury systemu i profilów kształcenia do zmieniającego się popytu na rynku pracy poprzez ścisłą współpracę z podmiotami gospodarczymi powiatów i regionu w zawodach poszukiwanych na rynku pracy.
- poprawę jakości i metod nauczania z wykorzystaniem nowoczesnych technik poprzez:
  - tworzenie i rozbudowę pracowni komputerowych we wszystkich szkołach podstawowych,
  - tworzenie i rozbudowę pracowni językowych,
  - poprawę wyposażenia dydaktycznego.

3.6.2. Ochrona zdrowia

W zakresie lecznictwa zamkniętego i specjalistycznego miasto i gmina obsługiwana jest przez placówki zlokalizowane w Łomży. W zakresie lecznictwa otwartego – podstawowe usługi dla ludności świadczone są przez placówki podstawowej opieki zdrowotnej w Nowogrodzie. W zaopatrzenie w leki gmina obsługiwana jest przez aptekę w Nowogrodzie.

Należy dążyć do poprawy funkcjonowania i usprawniania warunków w lecznictwie otwartym poprzez:

- modernizację podstawowego ośrodka zdrowia w Nowogrodzie,
- tworzenie warunków do rozwoju instytucji lekarza domowego,
- rozwój profilaktyki zdrowotnej,
- zapewnienie mieszkańcom dostępu do specjalistycznych usług medycznych,
- rozszerzanie zakresu świadczonych usług zdrowotnych,
- stworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego dla lekarzy.

3.6.3. Opieka socjalna

W gminie funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowogrodzie. Z pomocy społecznej korzysta około 12% mieszkańców gminy.

Dominującą przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie, niepełnosprawność oraz potrzeba ochrony macierzyństwa. W gminie obecnie brak jest placówek stacjonarnej pomocy społecznej.

W celu poprawy funkcjonowania opieki socjalnej należy dążyć do rozbudowy bazy i form opieki społecznej poprzez:

- doskonalenie działań ośrodków pomocy społecznej w zakresie pomocy środowiskowej,
- zapewnienie opieki socjalnej dla bezrobotnych bez szans uzyskania pracy,
- wspieranie działań instytucji i organizacji zajmujących się działalnością socjalną, opieką społeczną oraz problemami uzależnień i patologii społecznych,
- tworzenie ośrodków wypoczynku, edukacji i integracji dla osób niepełnosprawnych.

3.6.4. Usługi kultury

Sieć placówek upowszechniania kultury na terenie miasta Nowogród tworzą: Skansen Kurpiowski w Nowogrodzie – znaczenie ponadlokalne, miejsko – gminny ośrodek kultury w Nowogrodzie, gminna biblioteka publiczna w Nowogrodzie, biblioteka publiczna oddział dla dzieci w Nowogrodzie.

Największą imprezą kulturalną organizowaną w Nowogrodzie są „Dni Kultury Kurpiowskiej”, w czasie których odbywa się Wojewódzki Przegląd Kapel, Śpiewaków i Gawędziarzy Ludowych oraz Ogólnopolski Konkurs Zespołów Kurpiowskich. W trakcie trwania tej imprezy prowadzone są pokazy rękodzieła ludowego.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują świetlice wiejskie w Szablaku, Grądach, Jan-kowie Młodzianowie oraz biblioteka publiczna w Mątwy. Wyposażenie gminy w placówki kultury jest dość dobre.

Rozwój kultury następować będzie poprzez tworzenie warunków do:

- wspierania działalności placówki kulturalnej o oddziaływaniu regionalnym - Skansen Kurpiowski im. Adama Chętnika w Nowogrodzie,
- utrzymania istniejących placówek kultury zwłaszcza gminnego ośrodka kultury w Nowogrodzie,
- właściwe wyposażenie amfiteatru w Nowogrodzie (budowa zaplecza gospodarczego i sanitariatów),
- rozwoju czytelnictwa.

3.6.5. Sport, rekreacja, wypoczynek

Placówki sportowe funkcjonują głównie przy szkołach podstawowych. W gminie są następujące placówki: stadion miejski w Nowogrodzie, sala gimnastyczna przy szkole podstawowej w Nowogrodzie oraz wiejskie boiska sportowe.

Polepszenie stanu bazy sportowej, bazy rekreacyjno – wypoczynkowej oraz warunków do rozwoju sportu i rekreacji następować będzie poprzez:

- budowę centrum rekreacyjno - sportowego w Nowogrodzie,
- realizację toru saneczkowego w Nowogrodzie,
- modernizację stadionu w Nowogrodzie (renowacja boiska, wykonanie miejsc siedzących dla publiczności),
- budowę zaplecza przy stadionie w Nowogrodzie (budowa szatni, sanitariatów, pomieszczeń gospodarczych,
- rozwój bazy sportu szkolnego – budowę hali sportowej przy gimnazjum w Nowogrodzie i sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Sławcu,
- modernizację przyszkolnych boisk sportowych,
- rozwój bazy rekreacyjno – wypoczynkowej (ścieżki rowerowe, szlaki piesze, pola biwakowe),
- organizowanie imprez rekreacyjno - sportowych o charakterze masowym (festyny sportowe, rajdy turystyczne, itp.),

- rozwijanie współzawodnictwa sportowego w wyniku organizacji międzyszkolnych lig sportowych,
- wspieranie i pobudzanie społeczeństwa do aktywnych form sportowego stylu życia,
- umożliwienie powstawania grup i kół zainteresowań.

3.6.6. Mieszkalnictwo

W celu poprawy warunków zamieszkania należy tworzyć warunki do rozwoju i modernizacji budownictwa mieszkaniowego poprzez:

- przygotowanie terenów budowlanych: przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów pod różne formy budownictwa oraz realizację uzbrojenia technicznego,
- realizację budownictwa komunalnego w Nowogrodzie,
- wyposażanie zabudowy mieszkaniowej w urządzenia infrastruktury społecznej (z zakresu edukacji, zdrowia, opieki socjalnej i bezpieczeństwa publicznego), technicznej i obsługi komunikacyjnej,
- tworzenie warunków lokalnych więzi społecznych poprzez realizację i uzupełnienie bazy materialnej w zakresie: kultury, sportu, rozrywki i wypoczynku zbiorowego,
- zwiększanie ładunku przestrzennego na terenach mieszkaniowych.

3.7. KIERUNKI ROZWOJU SFERY GOSPODARCZEJ

3.7.1. Rolnictwo

Rolnicza przestrzeń produkcyjna gminy Nowogród jest średniej jakości. Ogólny wskaźnik wynosi 52,5 pkt, wobec 52,1 pkt dla powiatu łomżyńskiego i 55,0 pkt dla województwa. W użytkach rolnych dominują grunty orne, chociaż udział użytków zielonych jest znaczny i stanowi 30,8%. Tak w gruntach ornych jak również w użytkach zielonych, ponad 50% zajmują gleby słabych klas bonitacyjnych V i VI.

Rolnictwo stanowi podstawę gospodarki gminy i ze względu na konieczność dostosowania się do nowych uwarunkowań gospodarki rynkowej i wymogów Unii Europejskiej wymaga ciągłych przemian.

Głównym celem przemian w rolnictwie jest modernizacja i restrukturyzacja obszarów wiejskich. Procesy te mają zapewnić właściwe wykorzystanie ziemi, zasobów pracy, środków

technicznych, zmniejszeniu kosztów produkcji, dostosowaniu struktury produkcji do potrzeb rynku, poprawie jakości produktów i ich dostosowania do norm unijnych przy spełnieniu wymogów ochrony środowiska. Osiągnięcie powyższych celów zakłada się przyjmując następujące kierunki działań:

- właściwe wykorzystanie naturalnych warunków użytkowych rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez:
  - dalszy rozwój produkcji zwierzęcej w zakresie chowu bydła mlecznego i trzody chlewnej,
  - zalesienie gruntów nieprzydatnych dla produkcji rolnej lub zmiana sposobu użytkowania na inne cele, w tym nierolnicze, na przykład: rekreacyjne, wypoczynkowe,
  - zapobieganie degradacji użytków rolnych i urządzeń melioracyjnych,
- poprawę warunków do rozwoju produkcji rolniczej, poprzez:
  - meliorację użytków rolnych i modernizację istniejących urządzeń melioracyjnych,
  - budowę zbiorników małej retencji o funkcji rekreacyjnej i rybackiej zgodnie z „Programem małej retencji wodnej do roku 2015”, na rzece Pisie i Narwi (Morgowniki i Narew Lecień),
  - budowę i modernizację dróg rolniczych zapewniających właściwą obsługę i wykorzystanie użytków rolnych z możliwością wykorzystania środków celowych,
  - poprawę struktury agrarnej gospodarstw rolnych w zakresie powiększania ich powierzchni i polepszania rozłogu,
- poprawę warunków i zmiany gospodarowania na obszarach wiejskich, poprzez:
  - rozwój gospodarstw o wyspecjalizowanym kierunku produkcji rolnej,
  - podwyższenie jakości surowców rolnych, dostosowanie norm sanitarnych i weterynaryjnych do standardów obowiązujących w krajach unijnych i innych rynkach zagranicznych,
  - poprawę wyposażenia gospodarstw w infrastrukturę techniczną z wykorzystaniem środków pomocowych,
  - zwiększenie produktywności gospodarstw w wyniku wprowadzania postępu technicznego w produkcji roślinnej i zwierzęcej,
  - pomoc w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych rolników w zakresie nowych technik gospodarowania, rachunkowości i zarządzania gospodarstwami,
  - rozwój rolnictwa ekologicznego, szczególnie w obszarze chronionego krajobrazu,

- tworzenie warunków do wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, poprzez:
  - rozwój agroturystyki i turystyki jako działalności uzupełniającej działalność podstawową związaną z prowadzeniem gospodarstw rolnych lub alternatywnej na obszarach wiejskich,
  - tworzenie rezerw terenowych i wykorzystanie istniejących pustostanów pod rozwój działalności gospodarczej celem tworzenia miejsc pracy na obszarach wiejskich,
  - wielokierunkowy rozwój edukacji w zakresie podjęcia działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich,
  - wszechstronną pomoc podmiotom i osobom podejmującym działalność gospodarczą w zawodach pozarolniczych,
  - rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego,
  - rozwój rzemiosła regionalnego.
- rozwój usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa, poprzez:
  - organizowanie grup producenckich, spółdzielni i innych form samoorganizowania się rolników celem obniżenia kosztów produkcji, łatwiejszego zbytu surowców rolnych i zastosowania kompleksowych systemów kontroli jakości, normalizacji i standaryzacji produktów,
  - wspieranie rozwoju nowoczesnych instytucji obsługi rolnictwa w zakresie doradztwa prawnego, ekonomicznego i podatkowego,
  - uaktywnienie współpracy lokalnych władz samorządowych i innych instytucji działających na rzecz środowiska wiejskiego w zakresie pozyskania środków na rozwój infrastruktury, przedsiębiorczości i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy,
  - poszerzenie wiedzy społeczności wiejskiej dotyczącej integracji z Unią Europejską.

3.7.2. Gospodarka leśna

Lasy, wraz z terenami rolnymi, wodami powierzchniowymi i terenami zabudowy, stanowią główny element powierzchniowy i krajobrazowy zagospodarowania gminy. W celu podnoszenia ekologicznych, krajobrazowych, klimatycznych i gospodarczych funkcji lasów, należy przede wszystkim:

- utrzymać istniejące powierzchnie leśne oraz poddać zalesieniu tereny o malej przydatności dla produkcji rolnej,

- ograniczyć przeznaczenie lasów na cele nieleśne jedynie do przypadków wymagających realizacji celów publicznych związanych z budową infrastruktury liniowej,
- przestrzegać zasad prawidłowego gospodarowania zasobami leśnymi (pozyskiwanie drewna w najstarszych klasach wieku i na niewielkich powierzchniach).

3.7.3. Działalność produkcyjno-usługowa

Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej stanowi podstawowy warunek poprawy sytuacji, zwłaszcza na rynku pracy. Należy podejmować odpowiednie działania, które będą sprzyjały rozwojowi tego typu działalności. Należą do nich:

- utrzymanie i rozwój istniejących zakładów pracy,
- dokończenie i zagospodarowanie rozpoczętego budynku szkoły podstawowej w Jankowie Młodzianowie na inne cele produkcyjno - usługowe,
- zagospodarowanie niewykorzystanych obiektów,
- racjonalne wykorzystanie istniejącego majątku produkcyjnego, zasobów surowców i kwalifikowanych kadr,
- popieranie i stymulowanie przedsiębiorczości lokalnej,
- opracowanie ofert lokalizacyjnych dla nowych inwestorów,
- wykorzystanie lokalnych rezerw siły roboczej,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o własną bazę surowcową,
- tworzenie nowych zakładów produkcyjnych w oparciu o wykorzystanie miejscowych surowców (rolne, drzewne, mineralne), *w między innymi przetwórstwo mleka w wyznaczonej strefie produkcyjno-usługowej¹,*
- rozszerzanie zakresu usług turystycznych w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe,
- promocja gminy.

3.7.4. Turystyka

Wysoka jakość przyrodniczych walorów północnej części obszaru gminy, w tym również miasta Nowogród, wzbogaconych licznymi elementami kulturowymi regionu etnograficznego Kurpiowszczyzny, głównie architekturą (skansen w Nowogrodzie), jak również kultywowanymi tradycjami społeczności kurpiowskiej (folklor), stwarzają znakomite warunki

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Nowogród uchwalona uchwałą nr XL/226/10 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 11 listopad 2010r. §4 pkt.2 lit.d.

do dalszego rozwoju bazy turystycznej mającej istotne znaczenie w zagospodarowaniu obszaru gminy.

Dalsze zagospodarowanie turystyczne należy ukierunkować na:

- intensywniejsze wykorzystanie przyrodniczych walorów obszaru gminy, szczególnie terenów położonych w pobliżu rzeki: Narwi i Pisy,
- poprawę jakościową istniejącej bazy turystycznej ogólnodostępnej, w tym ośrodków wypoczynkowych,
- *rozwój bazy turystycznej dla obsługi szlaków turystyki wodnej, w tym realizacja elementów programu budowy trasy turystycznej w ramach projektu „Pisa – Narew”¹,*
- wysoką jakość (estetyczną i ekologiczną) nowopowstających obiektów turystycznych,
- optymalizowanie wielkości nowych obiektów turystycznych w stosunku do uwarunkowań środowiska przyrodniczego,
- ograniczenie ilościowe zabudowy letniskowej poprzez zwiększanie powierzchni działek, szczególnie w rejonie Ptaków, Balik, Serwatk i Morgownik,
- rozwoju bazy agroturystycznej na terenach o niższych walorach turystycznych - oddalonych od Narwi i Pisy
- ochronę przed zanieczyszczeniem wód Narwi i Pisy i innych cieków wodnych, w celu możliwości turystycznego i rekreacyjnego ich wykorzystania,
- ochronę innych elementów środowiska przyrodniczego użytkowanych turystycznie i rekreacyjnie,
- utrzymanie istniejących szlaków turystycznych oraz urządzenie ścieżek rowerowych, szczególnie w otoczeniu ośrodków wypoczynkowych i rejonach o większej koncentracji domów letniskowych.

3.8. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI

3.8.1. Komunikacja drogowa

Główną drogą gminy Nowogród będzie kierunkowo obecna droga wojewódzka nr 645 Łomża - Nowogród – Zbójna – Dęby- Myszyniec i droga wojewódzka nr 648 Miastkowo - Nowogród –Stawiski. Istniejący most na Narwi będzie w przyszłości podobnie jak obecnie alternatywnym mostem przeprawy przez rzekę w rejonie Łomży dostosowanym do obciążeń

---

¹ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Nowogród uchwalona uchwałą nr XL/226/10 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 11 listopad 2010r. §4 pkt.2lit.e.

I klasy. Istotnym funkcjonalnie połączeniem pozostanie droga powiatowa Chojny – Nowogród, która skraca drogę do miejscowości Śniadowo (tj. do istotnego regionalnie ciągu drogi Warszawa - Ostrów Mazowiecka – Łomża) przez miejscowości Chojny – Szczepankowo. W pobliżu obszaru gminy brak linii kolejowej co jest związane z lokalizacją w obszarze bardzo słabo rozwiniętej sieci PKP. Oznacza to konieczność dowozu towarowego transportem samochodowym. W minimalnym zakresie istnieje możliwość poprzez stację kolejową w Łomży z przeładunkiem z kolei na samochody.

Lokalizacja gminy oraz pełnione funkcje decydują o obecnym i kierunkowym kształcie systemu transportowego, relacjach komunikacyjnych i powiązaniach funkcjonalnych.

Nowogród jest w stosunku do tranzytu międzyregionalnego i wojewódzkiego położony dogodnie - poza trasami międzynarodowymi, ale w ciągu drogi wojewódzkiej nr 645 o istotnym znaczeniu dla letniego ruchu turystycznego i rekreacyjnego. Z tego powodu oraz z uwagi na stosunkowo niewysokie obciążenie ruchem (do 50 % przepustowości obecnych dróg) nie istnieje konieczność rezerwowania nowej obwodnicy Nowogrodu lub innych tras tranzytowych. Droga nr 645 przebiega obecnie stycznie do głównego terenu zainwestowania Nowogrodu (przełożono przebieg trasy w latach osiemdziesiątych XX wieku). Mimo tendencji rozwoju Nowogrodu poza drogę wojewódzką w niniejszym studium uznano, że nie ma obecnie podstaw do rezerwowania terenu pod dodatkowe obejście Nowogrodu.

Na terenie gminy brak kierunkowo istotnych problemów komunikacyjnym o znaczeniu ponadlokalnym /np. w postaci przejazdów ciężkiego tranzytu przez obszary wsi/. Ogólny wzrost ruchu spowoduje w przyszłości potrzebę do zakładania wzmocnień i poszerzeń dróg wojewódzkich. Uciążliwości ruchu kołowego w godzinach szczytu można będzie w przyszłości przeciwdziałać przez wydzielanie i izolację chodników oraz poprawę warunków bezpieczeństwa oraz widoczności na skrzyżowaniach i odcinkach wiejskich.

Teren gminy jest w istotny sposób dla komunikacji podzielony przez Narew oraz niezamieszkałe tereny upraw rolnych i tereny leśne. Z powyższego względu rozwój układu komunikacyjnego gminy jest i będzie kierunkowo asymetryczny i ograniczony przez wyżej wymienione czynniki. Stwierdzenie powyższe nie oznacza jednak, że kształt sieci drogowej nie może być w przyszłości dostosowany do rzeczywistych potrzeb gminy gdyż są one warunkowane tymi samymi ograniczeniami przestrzennymi.

Miejscowość gminna leży w odległości ok. 17 km od Łomży na ciągu drogi wojewódzkiej nr 645 Łomża – Myszyniec. Obsługę komunikacyjną gminy zapewnią kierunkowo

drogi nadrzędne do, których należy zaliczyć odcinki dróg wojewódzkich nr 645 i nr 648 o długości łącznej na terenie gminy 22 km oraz 7 odcinków dróg powiatowych :

- Nowogród – Szablak – Łomża,
- Chojny – Nowogród,
- Mątwa – Sławiec,
- Sławiec – Chmielewo,
- Chmielewo – Nowogród,
- Droga nr 645 – Jurki,
- Serwatki - Chłudnie – Piątnica,

o łącznej długości ok. 37 km.

Drogi gminne będą uzupełnieniem powyższej sieci i będą posiadać funkcje pomocnicze zapewniając dojazdy do kolonii wiejskich, pojedynczych zabudowań oraz kompleksów łąk lub gruntów rolnych..

Drogi powiatowe nie są i nie będą przeciążone i nie będą w przyszłości źródłem konfliktów urbanistycznych poza koniecznością poszerzania pasów drogowych do szerokości normatywnej dla dróg klasy Z lub min. klasy L (odpowiednio 20 lub 15 m szerokości między liniami rozgraniczającymi).

Podstawowe połączenia ciągów dróg powiatowych i wojewódzkich pokazano na plan-szy studium kierunkowego. Żadna z dróg powiatowych nie ma szczególnego charakteru i mogą być one traktowane jako główne drogi lokalne o kierunkowych parametrach drogi klasy „L” lub docelowo „Z”. Drogi powiatowe obecnie tylko w części posiadają parametry klasy V i funkcję „L” wg. Rozporządzenia MTIGM z dnia 03 03 1999 r.

Drogi powiatowe i główne gminne stanowią przyszły podstawowy szkielet układu komunikacyjnego gminy. W ostatnich latach część ww dróg była ulepszona. W przyszłości wszystkie powinny posiadać nawierzchnie bitumiczne o szerokościach 5,5 m i odpowiednie normatywnie, wydzielone pasy drogowy. W ciągu ok. 20 najbliższych lat należy doprowadzić do ulepszenia nawierzchni i wzmocnienia słabej podbudowy oraz likwidacji miejsc niebezpiecznych i dostosowania do wymaganych przepisami parametrów technicznych. Lokalne układy dróg i ulic wiejskich wymagają realizacji dogodnych połączeń z układem zewnętrznym, tranzytowym poprzez budowę jezdni o szerokościach min 5,50 m z izolowanym ruchem pieszym i rowerowym.

Ustala się konieczność sukcesywnej modernizacji dróg powiatowych ze szczególnym zwróceniem uwagi na odcinki połączeń z drogą wojewódzką. Docelowo główne ciągi dróg wojewódzkim w rejonie gmin kurpiowskich o charakterze tranzytowym powinny być dostosowane do nacisków 100 KN/oś i ruchu min KR4. Nie projektuje się objazdów i obejść drogowych miejscowości gminnych. Przebiegi dróg powiatowych przez wsie wymagają izolacji ruchu pieszego od jezdni i ograniczenia do minimum nakładania się funkcji wiejskiej i rolniczej na ruch zewnętrzny.

Oprócz dróg układu podstawowego na terenie gminy i Nowogrodu będą występować drogi i ulice wewnętrzne. Drogi i ulice lokalne nie wydzielone na rysunku planu gminy i miasta są kierunkowo adaptowane w zakresie swej funkcji i przebiegu - mogą być modernizowane zależnie od potrzeb lokalnych. Ww. drogi gminne nie wydzielone na planszach studialnych powinny posiadać klasę „D” lub wyjątkowo „L”.

Zgodnie z Rozporządzeniem MTiGM z 1999 r obowiązuje kwalifikacja dróg i odpowiadających im ciągów ulic zgodnie z tabelą rozporządzenia, które już obecnie dla dróg wojewódzkich przewiduje klasę „G” lub wyjątkowo „Z” a dla dróg powiatowych „Z” lub wyjątkowo „L” niezależnie od obecnych szerokości pasa terenu i rzeczywistych parametrów technicznych. W gminie Nowogród można w warunkach uzasadnionych dopuszczać okresowo niższe klasy funkcjonalne dróg szczególnie w aspekcie zwiększenia dostępności terenów przyległych do drogi po uzyskaniu wymagań i określenia klasy przez określonego administratora drogi.

Uciążliwości lokalne mogą wystąpić sporadycznie w czasie dni targowych lub świąt. Można im przeciwdziałać przez wydzielanie i izolację chodników oraz poprawę warunków bezpieczeństwa oraz widoczności na skrzyżowaniach i odcinkach wiejskich.

Przyjmuje się założenia przekształceń systemu transportowego polegające na adaptacji docelowej sieci dróg gminnych i powiatowych układu podstawowego, składający się z istniejących odcinków dróg i ulic powyższych funkcji oraz na i porządkowaniu funkcji komunikacyjnych potrzebom i gospodarce gminy.

Na planszach kierunków zagospodarowania pokazano podstawowy układ komunikacyjny **Nowogrodu** łącznie z dodatkowymi (ważnymi funkcjonalnie) drogami i ulicami gminnymi klasy L i D. Podano docelowe, projektowane klasy funkcjonalne dróg i ulic miejskich. Część dróg i odpowiadające im na terenach miejskich ulice posiadają niedostateczne normatywnie szerokości pasów drogowych i wymagają poszerzeń pod infrastrukturę, zieleni izolacyjną, budowy chodników itp. W części odcinków wyznaczonej sieci ulic na terenie Nowo-

grodu obecne szerokości linii rozgraniczających pozwalają na budowę prawidłowej jezdni (min. 6,0 m) i co najmniej jednostronnych chodników (na terenie zabudowanym, min. po 2,0 m). Niezbędne poszerzenia pasów dróg dotyczą głównie obszarów zabudowy i skrzyżowań

Przewiduje się docelowe szerokości ulic na terenach Nowogrodu min. 12,0- 15,0 m dla wyższych klas minimum 20,0 m. Pozwala to na urządzenia pasa drogowego lub ulicznego i uzbrojenia podziemnego. Z uwagi na zrealizowaną w latach „osiemdziesiątych” przebudowę przebiegu drogi wojewódzkiej nr 645 (ówcześnie krajowej) i przeniesienie jej przebiegu na obrzeże miasta układ wewnętrzny Nowogrodu nie jest obciążony ruchem tranzytowym i nie wymaga zasadniczych przekształceń. Na planszy kierunkowej studium pokazano nowe projektowane odcinki ulic i zakres modernizacji istniejącej sieci drogowej. Skrzyżowanie dróg wojewódzkich na terenie Nowogrodu wymaga pilnej modernizacji np. jako skrzyżowania w postaci małego, samoregulującego się ronda itp. Niezbędne jest także likwidowanie innych miejsc niebezpiecznych lub o słabej widoczności na drodze wojewódzkiej (patrz plansza diagnozy niniejszego studium). W rejonie usług, zakładów produkcji rolnej itp., w rejonie targowiska wyznacza się parkingi publiczne i odpowiednie drogi dojazdowe pozwalające na zmniejszenie koncentracji ruchu na skrzyżowaniach i drogach tranzytowych.

Zakłada się systematyczną konieczność dostosowywania ilości miejsc parkingowych publicznych do potrzeb w rejonach usług i w miejscach atrakcyjnych turystycznie.

Określono przebiegi dróg ponadlokalnych i głównych dróg gminnych oraz lokalizację skrzyżowań do przebudowy ze względu na istniejącą geometrię wlotów i lokalizację miejsc niebezpiecznych.

Ustala się następujące parametry projektowe i urbanistyczne odcinków dróg i ulic wg Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r (Dz.U. Nr 43, poz.430) :

1) oznaczenie – „G” (wymagana i projektowana klasa dróg wojewódzkich)

- a) *funkcja* –ulica główna o pośredniej funkcji „obszarowa - tranzytowa”,
- b) *podstawowe parametry projektowe* – szerokość jezdni – min. 7 m (na skrzyżowaniach i odcinkowo zalecane poszerzenia), chodniki wydzielone od jezdni zielenią lub barierami ochronnymi szerokości min. 2,0 m, prędkość projektowa $V_p = 70$ km/h (prędkości eksploatacyjne wg ustaleń administracji ruchem drogowym – na terenach miejskich 60 km/h – 70 km/h),

- c) *szerokość w liniach rozgraniczających* – minimalna 25 m lub więcej wg stanu istniejącego,
- d) *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* – na terenie zainwestowanym „ograniczony do przypadków wyjątkowych” i sukcesywnie ograniczany w stosunku do zjazdów istniejących (zalecane zapewnienie obsługi od zaplecza przez dojazdy z ulic lokalnych), na terenach nie zainwestowanych – ograniczony do wypadków szczególnych,

2) oznaczenie – „Z”

- a) *funkcja* - ulica zbiorcza –istniejące przebiegi dróg wojewódzkich, projektowana okresowo klasa funkcjonalna drogi nr 648, projektowane ciągi wylotowe dróg powiatowych i docelowo pozostałe drogi powiatowe na terenie gminy,
- b) *podstawowe parametry projektowe* – szerokość jezdni – min. 6 m, zalecana 7 m (na skrzyżowaniach zalecane 9-12 m), chodniki wydzielone od jezdni zielenią lub barierami ochronnymi szerokości min. 2,5 m, prędkość projektowa $V_p=60$ km/h,
- c) *szerokość w liniach rozgraniczających* – minimalna 20 m, zalecana przy istniejącej szerokości powyżej 20 wg stanu istniejącego,
- d) *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* – na terenie zainwestowanym „częściowo ograniczony” i sukcesywnie ograniczany w stosunku do zjazdów istniejących (zalecane zapewnienie obsługi przez zjazdy łączone i przez dojazdy zbiorcze) oraz na terenach nie zainwestowanych – ograniczony do przypadków uzasadnionych.

3) oznaczenie – „L”

- a) *funkcja* – drogi o funkcji lokalnej w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r (Dz. U. Nr 43, poz.430)- podstawowe ulice o funkcji miejskiej na terenie Nowogrodu, na terenie gminy drogi powiatowe pomocnicze i główne drogi gminne wydzielone niniejszym studium oraz odpowiadające im ulice wiejskie na terenach zainwestowanych,
- b) *podstawowe parametry projektowe* – szerokość jezdni – min.5,5m, zalecana szerokość 6,0 m, zalecane poszerzenia zjazdowe i zatoki parkingowe, na terenach zamieszkania chodniki wydzielone od jezdni zielenią szer. 1,50 m lub przykrawężnikowe szerokości min. 2,5 m, prędkość projektowa $V_p = 50$ km (prędkości eksploatacyjne wg ustaleń administracji ruchem drogowym – na terenach miejskich 60 km/h),
- c) *szerokość w liniach rozgraniczających* – minimalna 12m, zalecana 15m i wg stanu istniejącego przy szerokości powyżej 15 m lub więcej,

d) *stopień dopuszczonej obsługi terenu przyległego* – na terenie zainwestowanym – dopuszczalna obsługa przyległych działek oraz stopień obsługi „ograniczony w miejscach niebezpiecznych i o słabej widoczności”.

Podstawowym problemem w zakresie rozwoju systemu transportowego gminy i miasta jest eliminacja konfliktów między ruchem tranzytowym i turystycznym a funkcjami gminy oraz dostosowanie parametrów systemu (standardy, nośności konstrukcji jezdni, stopień bezpieczeństwa itp.) do potrzeb gospodarczych gminy. Istotnym zagadnieniem jest docelowa izolacja ruchu na drogach wojewódzkich od ruchów rolniczych i pieszych w obszarach wsi. Z punktu widzenia gminy zadaniem modernizacji systemu transportowego jest zapewnienie nieograniczonego warunkami klimatycznymi dojazdu do ośrodków zamieszkania i głównych obszarów gospodarczych. Na terenie wsi i osad istnieje konieczność zaprojektowania i stworzenia niezależnego od jezdni systemu parkowania w postaci zatok i wydzielonych stref parkowania.

Wszystkie powyższe kierunki działań planistyczno-gospodarczych w zakresie kształtowania systemów transportowych muszą uwzględniać rachunek ekonomiczny i efektywność możliwych do poniesienia nakładów budżetowych lub poza budżetowych (fundusze rozwojowe itp.) zarówno w aspekcie skutków docelowych jak i efektów krótko etapowych.

3.8.2. Komunikacja kolejowa

Brak linii kolejowej i pośredni dostęp do dróg krajowych wyższych klas oznacza peryferyjne położenie terenu gminy wobec głównych układów komunikacyjnych kraju. Jednocześnie należy zauważyć, że teren gminy jest bardzo małym ośrodkiem ruchotwórczym i wobec tego istnieje stosunkowo pełna równowaga między potrzebami i uwarunkowaniami systemu transportowego.

Obecnie brak podstaw do zakładania rozwoju komunikacji kolejowej w obszarze gmin kurpiowskich. Wobec powyżej ustalonego oddalenia gminy od infrastruktury kolejowej udział transportu kolejowego w systemie transportowym regionu będzie znikomy.

3.8.3. Transport ciężki i tranzyt

Rejon gmin kurpiowskich a w tym gmina Nowogród jest oddalony od korytarzy tranzytowych, międzynarodowych takich jak korytarz drogi nr 8 (Warszawa – Białystok), która będzie dostosowana do klasy „S” i ruchu KR-6 i nacisków 115 KN/oś.

Ciąg drogi wojewódzkiej nr 645 Łomża - Nowogród – Zbójna – Dęby - Myszyniec i droga wojewódzka nr 648 Miastkowo - Nowogród –Stawiski oraz istniejący most na Narwi dostosowany do obciążeń I klasy będą kierunkowo w układzie dróg krajowych połączeniami pomocniczymi o funkcjach regionalnych. Powinny być one dostosowane docelowo do kategorii ruchu KR-3- 4 i nacisków 80-100 KN/oś.

3.8.4. Ścieżki rowerowe – rekreacyjne i turystyczne

Zakłada się docelową konieczność realizacji systemu wydzielonych ścieżek rowerowych przez wsie, do terenów zieleni i na odcinkach dróg wylotowych wszędzie tam gdzie występować będzie ruch rowerowy przy nasilonym ruchu pojazdów samochodowych. Projektuje się wydzielone ciągi i ścieżki rowerowe od Nowogrodu w kierunku:

- Szblaka i Łomży wzdłuż doliny Narwi,
- do Morgownik i Dobrego Lasu,
- do Jankowo Młodzianowa i dalej na teren gminy Miastkowo (szlak u podnóża i szczytem skarpy nadnarwiańskiej z odgałęzieniem w kierunku Chmielewa i drogi nr 61 na terenie gminy Miastkowo,
- z miejscowości Ptaki dwie trasy w kierunku wschodnim do gminy Mały Płock (tereny leśne i trasy wzdłuż przebiegu Pisy i Narwi).

W projekcie studium dostosowuje się potencjalne kierunki turystyki rowerowej na terenie gminy do projektowanych wylotów i funkcji rekreacji i ścieżek rowerowych w rejonie Łomży i sąsiednich gmin.

Oprócz wydzielonych ścieżek rowerowych należy przewidywać ciągi rekreacyjne i dalekobieżne ścieżki rowerowe związane z zagospodarowaniem terenów rekreacyjnych nad Narwią i Pisą. Podstawowym problemem w zakresie rozwoju systemu transportowego gminy i miasta jest eliminacja konfliktów między ruchem tranzytowym i turystycznym a funkcjami gminy oraz dostosowanie parametrów systemu do potrzeb gospodarczych gminy. Istotnym zagadnieniem jest docelowa izolacja ruchu na drogach wojewódzkich od ruchów rolniczych i pieszych w obszarach wsi.

3.9.KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

3.9.1. Zaopatrzenie w wodę

Zbiorowymi wodociągami w gminie objętych jest 15 wsi oraz miasto Nowogród. Wszystkie wsie objęte są wspólnie jednym wodociągiem grupowym „Sławiec” i położone

w południowej części gminy, po lewej stronie rzeki Narew. Wsie położone po północnej stronie rzeki zaopatrują się z indywidualnych źródeł, przeważnie w oparciu o studnie kopane.

Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenia w wodę jest zapewnienie ciągłości dostawy wody o jakości zgodnej z obowiązującymi normami sanitarnymi w ilości pokrywającej pełne potrzeby mieszkańców poprzez modernizację istniejących ujęć wody oraz rozbudowę sieci przesyłowej.

Realizacja w/w kierunku na terenie gminy wymagać będzie następujących działań:

- modernizacji i rozbudowy stacji wodociągowej w Sławcu,
- sukcesywnej rozbudowy wodociągu grupowego „Sławiec” w miarę rozwoju zabudowy i występujących potrzeb,
- zwodociągowania pozostałych wsi położonych po północnej stronie rzeki Narew: Morgowniki, Ptaki, Baliki, Kupnina i Serwatki (przy możliwości wykorzystania istniejących studni głębinowych).

Realizacja wymienionego kierunku w obszarze miasta wymagać będzie:

- utrzymania w należytym stanie istniejących urządzeń zaopatrujących w wodę oraz w miarę występujących potrzeb sukcesywną ich rozbudowę w dostosowaniu do tempa rozwoju miasta,
- uzupełnienia sieci wodociągowej w istniejącej zabudowie w celu zamknięcia pierścieni wodociągowych i prawidłowego rozkładu ciśnienia w sieci,
- sukcesywnej rozbudowy systemu wodociągowego zgodnie z zakładanymi kierunkami rozwoju miasta.

3.9.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Na terenie gminy brak jest urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków. Komunalną oczyszczalnię ścieków posiada miasto i przyjmuje ścieki również z terenu gminy.

Podstawowym kierunkiem w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków jest:

- zapewnienie normatywnych standardów cywilizacyjnych w tym zakresie,
- ograniczenie wielkości odprowadzanych ładunków zanieczyszczeń do wód powierzchniowych.

Realizacja w/w kierunków na terenie gminy wymagać będzie następujących działań:

- objęcia scentralizowanym systemem odprowadzenia ścieków wsi Mątewice ze względu na wielkość wsi, zwartość zabudowy, lokalizację zakładów usługowych,

- rozwiązania odprowadzenia ścieków w pozostałych wsiach posiadających sieć wodociągową w postaci indywidualnych, przyzagrodowych oczyszczalni ścieków,
- w następnej kolejności wprowadzenia przyzagrodowych oczyszczalni ścieków w pozostałych wsiach po wyposażeniu ich w sieć wodociągową.

Na obszarach o zabudowie rozproszonej, kolonijnej, gdzie nieracjonalna wydaje się budowa systemów scentralizowanych, należy stosować rozwiązania indywidualne. Nie znaczy to jednak możliwości zastosowania zbiorowego odprowadzenia ścieków, jeżeli pozwolą na to środki finansowe. Zbiorniki szczelne bezodpływowe należy traktować jedynie jako rozwiązanie przejściowe.

Realizacja kierunku polityki przestrzennej w zakresie odprowadzenia ścieków w obszarze miasta wymagać będzie:

- budowy sieci kanalizacji sanitarnej w obszarze istniejącego zainwestowania między innymi w ulicach: Stacha Konwy, Łomżyńskiej, Porucznika Jerzyny, Zdrojowej, Nadnarwiańskiej, 11 Listopada, Majora Sikory, Zamkowej, Podgórskiej, Pięknej,
- sukcesywną rozbudowę kanalizacji sanitarnej wraz z postępującym zainwestowaniem obszarów miasta,
- rozbudowę systemu odprowadzania ścieków deszczowych wraz z sukcesywnym wprowadzaniem urządzeń podczyszczających na wylotach do odbiorników.

3.9.3. Zaopatrzenie w gaz

Istniejący system gazociągów wysokiego ciśnienia na terenie naszego województwa nie pozwala na bezpośrednie zaopatrzenie w gaz przewodowy gminy Nowogród.

Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenia w gaz jest zapewnienie możliwości dostaw gazu ziemnego do miasta i wszystkich wsi gminy. Wobec braku aktualnego programu gazyfikacji województwa można jedynie założyć, że do zgazyfikowania gminy niezbędna będzie budowa:

- gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy 150 i 100 mm (odgałęzienie od gazociągu magistralnego na terenie miasta Łomży w kierunku Nowogrodu),
- stacji redukcyjnej I stopnia (na terenie gminy Nowogród),
- wewnętrznej sieci średniego ciśnienia.

Zgodnie z projektem planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego i wnioskami do planu Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa, zaopatrzenie w gaz

przewodowy tej części województwa jest przewidywane w „dalszej perspektywie czasowej” (tzw. długoterminowym planie rozwoju w latach 2011-2020). Jest to odcinek około 4 km gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy 150 mm i 16 km o średnicy 100 mm. Budowa nowych gazociągów może być brana pod uwagę tylko wówczas, gdy w ich zasięgu znajduje się rynek gazu umożliwiający osiągnięcie efektywności inwestycji. Decyduje wyłącznie kryterium opłacalności i wiąże się często z podpisaniem umów na dostawę gazu z dużymi odbiorcami na terenie województwa.

Priorytety tej realizacji to:

- pierwszeństwo miejscowości o największym zadeklarowanym przez mieszkańców zapotrzebowaniu na gaz, w tym położonych najbliżej stacji redukcyjno – pomiarowej i tworzących zwarte ciągi liniowe,
- pierwszeństwo miejscowości, gdzie przewiduje się duże odbiory gazu na potrzeby ciepłownictwa i urządzeń obiektów komunalnych.

Ze względu na dużą odległość czasową budowy systemu zaopatrzenia w gaz przewodowy wskazane jest utrzymywanie i rozwijanie stosowania nośnika energii gazu propan – butan przez mieszkańców gminy.

3.9.4. Zaopatrzenie w ciepło

Podstawowe kierunki rozwoju ciepłownictwa w mieście i gminie to:

- sukcesywne zwiększanie udziału proekologicznych nośników energii zmniejszających zanieczyszczenie środowiska. Ekologizacja nośników energii powinna być wprowadzana w pierwszej kolejności w obiektach użyteczności publicznej takich jak np. szkoły i urzędy,
- zmniejszanie zużycia ciepła poprzez termorenowację budynków o złych warunkach termoizolacyjnych,
- wprowadzanie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych zwiększających efektywność, ułatwiających obsługę i zmniejszających koszty eksploatacji (dotyczy w szczególności sprawności kotłów i ich automatyzacji).

Główne zadania w zakresie rozwoju ciepłownictwa to:

- kontrola i restrykcje w stosunku do emiterów największych ponadnormatywnych zanieczyszczeń,

- propagowanie stosownych dociepleń budynków i wykorzystywanie nowych rozwiązań w technice grzewczej,
- propagowanie i stosowanie czystych ekologicznie odnawialnych źródeł energii (np. ciepła z głębi ziemi – pompy ciepłne, ciepła słonecznego – kolektory słoneczne).

3.9.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb odbiorców oraz dostarczanie energii elektrycznej o normatywnym standardzie jakościowym i ilościowym poprzez:

- adaptację istniejących urządzeń elektroenergetycznych: linie napowietrzne 110kV oraz 15kV, stacje transformatorowe 15/0,4kV oraz sieć napowietrzna i kablowa nn, zwracając przy tym uwagę na konieczność zachowania stref ochronnych od istniejących i projektowanych linii napowietrznych 110kV i 15kV do istniejących i projektowanych obiektów kubaturowych,
- budowę linii napowietrznej 110kV relacji Ostrołęka - Nowogród
- modernizację linii zasilającej 15kV RPZ-II Łomża - Nowogród - Zbójna,
- rozwiązanie zasilania w energię elektryczną na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Por. Jarzyny w Nowogrodzie,
- remont i modernizację części sieci komunalno - oświetleniowych nn na terenie gminy,
- budowę nowej sieci elektroenergetycznej (SN, stacje transformatorowe 15/0,4kV, linie nn) na terenach przewidzianych do zainwestowania.

3.9.6. Gospodarka odpadami

Gmina Nowogród posiada składowisko odpadów stałych, zlokalizowane w obszarze administracyjnym miasta Nowogród – w południowej jego części. Jest to obiekt nie spełniający wymogów sanitarno-ekologicznych określonych dla składowisk odpadów stałych.

Działania w zakresie gospodarki odpadami powinny zmierzać do:

- budowy składowiska odpadów stałych spełniającego wymogi sanitarne i ekologiczne dla tego rodzaju obiektów,
- stworzenie systemu gromadzenia i wywozu odpadów na składowisko, gwarantującego ochronę środowiska przyrodniczego przed zanieczyszczeniem oraz umożliwiającego odzysk (recycling) surowców wtórnych, w drodze selekcji odpadów u ich wytwórców lub na składowisku gminnym, jak również systemu zbytu odzyskanych surowców,

- bezwzględnego przestrzegania obowiązujących przepisów odnośnie gromadzenia odpadów na składowiskach, w celu eliminowania uciążliwości i zagrożeń wynikających z jego funkcjonowania.

3.10. OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA I OBRONA CYWILNA

W gospodarce przestrzennej gminy należy stosować następujące zasady służące zabezpieczeniu potrzeb obrony cywilnej i ochrony przeciwpożarowej.

W zakresie obrony cywilnej:

- w rejonach budownictwa wielorodzinnego należy przewidzieć rezerwę terenów pod budowlę ochronne (schrony, ukrycia, szczeliny),
- w budynkach przemysłowych, usługowych, użyteczności publicznej, mieszkalno – usługowych i mieszkalnych należy na etapie sporządzania planów realizacyjnych przewidzieć schrony i ukrycia,
- w rejonie budownictwa jednorodzinnego należy przewidywać ukrycia typu II wykonane w budynkach przez mieszkańców we własnym zakresie w okresie podwyższonej gotowości obronnej Państwa,
- bez względu na typ zabudowy należy zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 l na osobę / dobę). Odległość studni od budynków mieszkalnych powinna wynosić najwyżej 800 m,
- istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych,
- oświetlenie zewnętrzne (ulice, zakłady pracy) należy przystosować do zaciemnienia i wygaszenia,
- należy uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń poprzez systemy alarmowe przyjmując promień słyszalności do 300 m,
- układ projektowanych i modernizowanych dróg powinien spełniać następujące warunki:
  - szerokość ulicy powinna uniemożliwić ewentualne zagruzowanie,
  - powinny być połączenia z traktami przelotowymi zapewniające sprawną ewakuację ludności w okresie zagrożenia,
  - należy wyznaczyć trasy przejazdu dla pojazdów z toksycznymi środkami przemysłowymi,

- przy opracowaniu miejscowych planów wsi w skali 1:1 000 należy na przedsięwzięcia obrony cywilnej wykonać aneks do planu,
- należy zachować istniejące lub projektowane obiekty obrony cywilnej nie dopuszczając do ich likwidacji,
- wszelkie plany zagospodarowania przestrzennego należy przed ich uchwaleniem uzgadniać z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej:

- należy dążyć do utrzymania istniejących obiektów Ochotniczej Straży Pożarnej,
- realizacja w terenach zabudowanych na sieci wodociągowej odpowiedniej ilości hydrantów dla celów ochrony przeciwpożarowej,
- zabezpieczenie dróg pożarowych dla obiektów przemysłowych i usługowych.

4. KIERUNKI POLITYKI PLANISTYCZNEJ

4.1. OBSZARY, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE PLANÓW MIEJSCOWYCH JEST OBOWIĄZKOWE

Stosownie do artykułu 13 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 z późniejszymi zmianami) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo, gdy:

- jeżeli przepisy szczególne tak stanowią, (obowiązek przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego powstaje po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie stosownego przepisu szczególnego),
- dla obszaru, na którym przewiduje się realizację programów wojewódzkich służących realizacji ponadlokalnych i regionalnych celów publicznych oraz programów zawierające zadania rządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych (obowiązek przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego powstaje po upływie 3 miesięcy od dnia ustalenia warunków wprowadzenia zadania rządowego albo zadania samorządu województwa do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego),

- dla obszaru, na którym przewiduje się zadania dla realizacji lokalnych celów publicznych, z wyjątkiem zadań związanych z budową urządzeń infrastruktury technicznej w granicach pasa drogowego,
- dla obszarów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikającą z potrzeby zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej,
- dla obszarów dla których sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania, (obowiązek przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego powstaje po upływie dwóch miesięcy od dnia złożenia wniosku o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu),
- dla obszaru, na którym przewiduje się budowę obiektów handlowych, o powierzchni sprzedażowej powyżej 1.000 m² - w gminach o liczbie mieszkańców do 20.000.

4.2. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZEK SPORZĄDZENIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WYNIKA Z PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH

W świetle obowiązujących przepisów na terenie gminy i miasta Nowogród mogą wystąpić obszary, dla których obowiązek ten wynika z:

- **art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 3.02.1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych** (Dz. U. Nr 16 poz. 78 z późniejszymi zmianami), gdzie przeznaczenie gruntów na cele nierolnicze i nieleśne dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
- W związku z tym przepisem decyzję o przystąpieniu do sporządzenia planów miejscowych, dla terenów rolnych przeznaczonych pod zabudowę nie związanych z gospodarką rolną lub leśną, należy podejmować każdorazowo po zaistnieniu potrzeb i możliwości w tym zakresie.
- **art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 16.10.1991 roku o ochronie przyrody** (Dz. U. Nr 114. poz. 492 z późniejszymi zmianami) dla obszarów i zespołów poddawanych ochronie przez Radę Gminy (dotyczy obszaru chronionego krajobrazu lub uznania terenu za zespół przyrodniczo – krajobrazowy, jeżeli wojewoda nie wprowadził innej formy ochrony).

- **art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku - Prawo geologiczne i górnicze** (Dz. U. Nr 27, poz. 96 z późniejszymi zmianami) dla obszarów (terenów górniczych) związanych z wydobywaniem kopalin pospolitych.

4.3. **OBSZARY, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MOŻE BYĆ OBOWIĄZKOWE ZE WZGLĘDU NA ISTNIEJĄCE UWARUNKOWANIA**

Opracowania planów miejscowych dla obszarów leżących w granicach zwartej zabudowy wsi i ewentualnych innych terenów powinny być podejmowane przez władze sukcesywnie, w zależności od pojawiających się potrzeb, (bądź zmiany funkcji) i koniunktury inwestycyjnej.

Opracowanie planu miejscowego wynikać może z konieczności odpowiedniego stopnia uszczegółowienia, umożliwiającego podział geodezyjny na działki budowlane, wyznaczającego drogi dojazdowe wraz z rozmieszczeniem urządzeń infrastruktury technicznej dla terenów określonych w „Studium”, jako przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe, zagrodowe i rekreacyjne.

Opracowania planów miejscowych dla nowych struktur osiedleńczych powinny być podejmowane przez władze sukcesywnie, w zależności od pojawiających się potrzeb i koniunktury inwestycyjnej.

TEREN MIASTA NOWOGRÓD

Podstawą polityki planistycznej miasta umożliwiającą realizację celów i kierunków rozwoju powinny być następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone dla obszarów, na których występują szczególne uwarunkowania wynikające z potrzeb środowiska kulturowego i przyrodniczego lub z założonych kierunków przekształceń w strukturze miasta.

Obszary zostały określone na rysunku „**Polityka planistyczna miasta Nowogród**” w skali 1:10000 stanowiącym **załącznik nr 3** do uchwały:

obszary objęte strefą ochrony konserwatorskiej:

zasięg i zakres miejscowego planu wg wytycznych konserwatorskich z zaleceniem uwzględnienia:

- porządkowania i kompleksowej rewaloryzacji,

- wytycznych w zakresie kształtowania architektury,
- wyznaczenie kompleksu terenu rekreacyjno - wypoczynkowego

tereny o wiodącej funkcji usługowej z zaleceniem uwzględnienia:

- wyznaczenia terenów dla realizacji celów publicznych,
- zasad i standardów kształtowania zabudowy,
- zasad porządkowania i przekształceń zabudowy,
- zapewnienia powiązań funkcjonalno - przestrzennych,

tereny funkcji – usługowo – mieszkaniowej z zaleceniem uwzględnienia:

- zasad obsługi w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacji,
- zasad i standardów kształtowania zabudowy,
- zasad i warunków podziału terenu na działki budowlane.

TEREN GMINY NOWOGRÓD

Z uwagi na uwarunkowania środowiska kulturowego i przyrodniczego, komunikacyjne i społeczne obowiązkiem jest opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Nowogród obejmującego trzy obszary - wskazane na rysunku „Kierunki” gminy Nowogród w skali 1:25000:

- rejon turystyczno – wypoczynkowy nad Pisą, wsie: Baliki, Ptaki, Serwatki,
- część wsi Morgowniki,
- tereny osadnicze i turystyczno – wypoczynkowe nad rzeką Narew w rejonie wsi Szablak.

5. ZADANIA DO REALIZACJI CELÓW PUBLICZNYCH

5.1. Polityka przestrzenna państwa i samorządu województwa

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym studium ma określić obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki zawartej w ustaleniach strategii województwa zawartych w planie zagospodarowania przestrzennego. W planie tym ustala się obszary, na których przewiduje się realizację zadań rządowych oraz zadań samorządu województwa wpisanych do wojewódzkiego rejestru. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa obecnie znajduje się w opracowaniu.

Realizacja zamierzeń zawartych w „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” (przyjętej przez Sejm RP 17 listopada 2000 roku i opublikowanej w Monitorze

Polskim Nr 26 po. 432) dokonuje się poprzez programy zawierające zadania rządowe i wojewódzkie. Warunkiem zatwierdzenia programów jest zapewnienie środków finansowych

Zgodnie z art. 61 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym wojewoda sporządza i prowadzi wojewódzki rejestr, w którym zamieszcza się zadania rządowe i zadania samorządu województwa

Umieszczenie zadania rządowego lub zadania samorządu wojewódzkiego w rejestrze wojewódzkim jest podstawą podjęcia negocjacji z Zarządem Gminy w sprawie wprowadzenia zadań do realizacji ponadlokalnych celów publicznych do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

5.2. Zadania i programy

Lista inwestycji publicznych wynikających ze strategii rozwoju województwa podlaskiego

- Zachowanie wysokich walorów wartości środowiska przyrodniczego Obszaru Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi przy współpracy z gminami sąsiadującymi,
- rozbudowa systemu zbiórki, segregacji i transportu odpadów komunalnych na wysypisko śmieci, z
- zalesienie nieużytków i gruntów klasy V i VI,
- modernizacja istniejącej sieci dróg gminnych,
- skanalizowanie wszystkich zwodociągowanych wsi,
- budowa linii elektrycznej 110kV,
- przyciąganie na teren gminy potencjalnych inwestorów krajowych i zagranicznych.

Zadania ujęte w „Programie wojewódzkim na lata 2001 – 2003”:

- budowa linii elektrycznej 110kV,
- komputerowy system Informacji Turystycznej i promocji Województwa Podlaskiego.
- utrzymanie i eksploatacja urządzeń melioracji wodnych podstawowych.
- program wspierania restrukturyzacji zatrudnienia na obszarach wiejskich głównie poprzez stworzenie warunków rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego,
- wspieranie instytucji pozarządowych działających na rzecz rozwoju regionalnego,

- budowa informatycznego systemu wspomagania zarządzania województwem przez administrację samorządową.

Lista inwestycji publicznych o znaczeniu lokalnym zgłoszonych przez Zarząd Gminy i Miasta Nowogród

1. Budowa centrum rekreacyjno-sportowego w Nowogrodzie.
2. Budowa hali sportowej przy gimnazjum w Nowogrodzie.
3. Budowa kanalizacji sanitarnej w Nowogrodzie – II etap.
4. Budowa oczyszczalni wiejskich i kanalizacji we wsiach: Mątewica, Grzymały, Sławiec, Grądy, Jankowo Młodzianowo, Jankowo Skarbowo.
5. Budowa wodociągu wiejskiego we wsiach: Morgowniki, Baliki, Ptaki, Serwatki, Kupnina.
6. Budowa wysypiska śmieci dla Nowogrodu i przyległych wsi w Nowogrodzie.
7. Budowa zaplecza przy stadionie w Nowogrodzie.
8. Dokończenie budowy szkoły w Jankowie, budowa sal gimnastycznych w Jankowie i Sławcu.
9. Modernizacja dróg gminnych i powiatowych w Nowogrodzie i wsiach gminy.
10. Realizacja budownictwa komunalnego w mieście Nowogród.
11. Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Nowogrodzie.
12. Urządzenie amfiteatru w Nowogrodzie.
13. Utworzenie centrum informacji turystycznej w Nowogrodzie.
14. Wyznaczenie i urządzenie tras turystycznych: pieszych i rowerowych.

5.3. Zasady współpracy z obszarami sąsiednimi

Współpraca w dziedzinie przedsięwzięć publicznych dotyczyć będzie w szczególności:

- komunikacji w zakresie,
utrzymania systemu dróg i jednoczesnych działaniach konserwatorsko - modernizacyjnych na drogach łączących jednostki osadnicze,
- infrastruktury technicznej w zakresie,
elektroenergetyki - utrzymania przebiegu linii elektroenergetycznych 15 kV,
zaopatrzenia w gaz - utrzymania w studiach gmin przebiegu gazociągu wysokiego ciśnienia,
melioracji - utrzymanie ciągłości systemów melioracyjnych.

- ochrony systemu ekologicznego i rozwoju rekreacji w zakresie:
utrzymanie ciągłości przestrzennej korytarzy systemów ekologicznych – dolin rzek i lasów poprzez ich ochronę przed zabudową,
podejmowanie wspólnych przedsięwzięć rozwojowych w dziedzinie infrastruktury społecznej, budowy szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych.

SPIS MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

Przy opracowaniu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nowogród posłużono się następującymi materiałami źródłowymi:

- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Nowogród opracowany przez WBPP w Łomży;
- Założenia rewaloryzacji województwa łomżyńskiego - gmina Nowogród opracowane przez PKZ Warszawa;
- Wykaz zabytków i obiektów kulturowych sporządzony przez Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Białymstoku - Delegatura w Łomży;
- Przyroda województwa łomżyńskiego pod redakcją Aleksandra W. Sokołowskiego - Łomża, 1997;
- Opracowanie fizjograficzne ogólne dla planu zagospodarowania przestrzennego gminy Nowogród opracowane przez "Geoprojekt" Warszawa, 1980;
- Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Nowogród i Nadleśnictwa Łomża.
- Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych stałych na terenie województwa łomżyńskiego - gmina Nowogród -Przedsiębiorstwo Geologiczne w Warszawie "POLGEOL", 1995;
- Stan czystości rzek województwa łomżyńskiego w roku 1998 - Wojewódzki Inspektorat Środowiska w Białymstoku Delegatura w Łomży;
- Program małej retencji w województwie łomżyńskim - Instytut Melioracji i Użytków Zielonych, Falenty, 1997;
- Waloryzacja agroekologiczna obszaru Zielone Płuca Polski - IUNG Puławy, 1994;
- Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego z 1996 roku;
- Materiały Rejonu Energetycznego;
- Dane urzędu statystycznego w Łomży i w Białymstoku;
- Mapa topograficzna w skali 1 : 25 000;

- Mapa zasadnicza w skali 1 : 5 000;
- Wykaz wniosków do studium sporządzony przez Urząd Gminy i Miasta w Nowogrodzie;
- Materiały wejściowe opracowane przez Urząd Gminy i miasta w Nowogrodzie,
- Materiały przesłane przez instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu studium;

oraz opracowaniami:

- projekt "Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łomżyńskiego" - opracowany przez WBPP w Łomży w 1998 roku;
- "Strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego "Zielone Płuca Polski" - zapis tezewy" opracowana pod kierunkiem prof. dr hab. Elżbiety Wysockiej w styczniu 1999 roku;
- Koncepcja Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET - Polska;
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2010 sporządzona przez Zarząd Województwa Podlaskiego w sierpniu 2000 roku wraz z poprzedzającymi materiałami diagnostycznymi.